

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqqan boshlagan

www.uzas.uz

2017-yil 21-iyul №30 (4429)

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ АРТИСТИ КОМИЛЖОН ОТАНИЁЗОВ ТАВАЛЛУДИНИНГ 100 ЙИЛЛИК БАЙРАМИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Хурматли тантана иштирокчилари! Муҳтарам Хоразм аҳли!

Аввало, маданий ҳаётимиздаги улкан воқеа – халқимизнинг ардоқли фарзанди, Ўзбекистон халқ артисти Комилжон Отаниёзов таваллудининг 100 йиллик байрами билан сиз, азизларни, атоқли санъаткоримизнинг авлодларини, шогирдлари ва минг-минглаб мухлисларини, бугунги анжуманга таширф бўлган хорижий меҳмонларимизни, бағрикенг, юксак маънавиятли Хоразм элини самимий муборакбод этаман.

Ҳеч шубҳасиз, ўзбек мусиқа санъати тарихида, айниқса, унинг XX асрдаги равнақи ва тараққиётида беназир овоз соҳиби, оташнафас ҳофиз Комилжон Отаниёзовнинг нечоғли буюк хизматлари борлигини барчамиз яхши биламиз.

Она юрт гўзаллигини, Ватанга муҳаббат, севги ва садоқат, эзгулик, меҳр-оқибат каби юксак инсоний туйғуларни авж пардаларда қуйлаган Комилжон Отаниёзов ҳам ҳофиз, ҳам созанда, ҳам бастакор сифатида бетакрор ижодий мактаб яратиб, тарихимизда ўчмас из қолдирди. У яратган қўшиқлар миллионлаб инсонлар қалбидан чуқур жой эгаллаб, халқ ижоди намуналарига айланиб кетгани ҳам бу улғу санъаткорнинг қандай нодир истеъдод соҳиби бўлганидан далолат беради.

Санъат воситасида халққа хизмат қилишни ўз ҳаёти, бутун борлигининг маъно-мазмуни деб билган Комилжон Отаниёзов қисқа умри давомида мумтоз мусиқа санъатининг янги, юксак босқичга кўтарди. Ўзининг гоё ноёб, айтиш мумкинки, илоҳий ва соҳир овози билан ўзбек маданиятини, ўзбек номини бутун дунёга тарангун этди.

Бу улғу инсоннинг яна бир унутилмас хизмати шундаки, у ўзининг қалб кўри, меҳри ва саховатини бағишлаб, ўнлаб истеъдодли шогирдлар-

ни камолга етказди. Бугун нафақат Ўзбекистонда, балки қўшни мамлакатларда ҳам шўхрат қозongan кўплаб ҳофиз ва санъаткорлар уни ўзларининг маънавий устози деб биладилар.

Комилжон Отаниёзов ўз шеърларидан бирида: **“Ўйласанг ўз бахтингни, эл бахти бирлан ёр эт, Эй, Комил, номингни сен яхшилар ичра бор эт”**, деб ёзган ва бу ҳикматни ўзининг ҳаётий эътиқодига айлантирган шахс эди. У фақатгина ўз сози ва овози билан эмас, балки гўзал инсоний фазилатлари билан ҳам барчага ўрнак ва намуна бўлган буюк санъаткор эди. Унинг санъатга фидойилиги, тўғриси ва самимийлиги, одамларга меҳрибонлиги ханузгача тилларда достон бўлиб келаётгани бежиз эмас.

Мустақиллик йилларида маданиятимизнинг барча улкан намояндalари қаторида Комилжон Отаниёзов хотирасига ҳам муносиб ҳурмат ва эътибор кўрсатилиб, у 2000 йилда Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислам Абдуганиевич Каримовнинг фармонида кўра “Буюк хизматлари учун” ордени билан мукофотлангани айни эл-юртимизнинг кўнглидаги иш бўлган эди.

Ёдингизда бўлса, ўтган йилнинг ноябрь ойида вилоят сайловчилар вакиллари билан бўлган учрашувимизда улғу ҳофизимизнинг 100 йиллик юбилей тантаналарини муносиб тарзда ўтказишга қарор қилган эдик. Бугун бутун мамлакатимиз миқёсида бу сана ҳақиқий санъат ва нафосат байрами сифатида кенг нишонланаётгани, устоз санъаткоримиз хотирасини абадийлаштириш, унинг биз – авлодларга қолдирган ўлмас меросини ўрганиш, ҳеч нарса билан ўлмас, баҳолаб бўлмайдиган бундай бекиёс бойлиқни келгуси авлодларга безавол етказиш бўйича амалга ошираётган барча ишларимиз халқимизнинг фи-

дойи фарзанди хотирасига кўрсатилаётган юксак эҳтиромнинг яна бир ифодасидир.

Хусусан, устоз санъаткор туғилиб вояга етган Хоразм заминиди унинг уй-музеи ташкил этилгани, Шовот туманида Комилжон Отаниёзов номиди маданият ва истироҳат боғи реконструкция қилиниб, ҳар томонлама обод қилингани, Урганч туманида ҳофиз хотирасига аталган боғ ва ижод маркази барпо этилиб, у зотнинг табарруқ сиймоси акс эттирилган ёдгорлик ўрнатилгани айниқса эътиборга лойиқдир.

Фурсатдан фойдаланиб, бу эзгу ва хайрли ишларга муносиб ҳисса қўшган барча юртдошларимизга – кўли гул қурувчилар, меъмору муҳандисларимизга, бунёдкор Хоразм аҳлига ўз номимдан, бутун халқимиз номидан самимий миннатдорлик изҳор этаман.

Бугун биз олижаноб инсон, беназир ҳофиз Комилжон Отаниёзовнинг сўнмас хотирасини шарафлаб, унинг ҳаёт ва ижод йўли, ибратли фазилатлари ҳақида сўз юритар эканмиз, бир фикрга қайта-қайта амин бўламиз. Яъни, токи дунёда санъат деган буюк мўъжиза бор экан, ер юзиде ўзбек деган халқ яшар экан, Комилжон Отаниёзов номи ҳам барҳаёт, у ўзининг умрбоқий қўшиқлари билан абадий яшайди.

Мана шу унутилмас лаҳзаларда Комилжон Отаниёзовнинг ёрқин шахсиятига яна бир бор чуқур ҳурматимни билдириб, кўнглимдаги бир фикрни айтқоқчиман.

Дунёга мана шундай буюк зотларни берган, уларнинг ёдини эъзозлаб, ардоқлаб келаётган халқимиз доимо омон бўлсин!

Бугунги кутлуг айём барчамизга муборак бўлсин!

Шавкат МИРЗИЁЕВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти

БЕНАЗИР САНЪАТКОР ХОТИРАСИГА ЭҲТИРОМ

Хоразмда Ўзбекистон халқ артисти, «Буюк хизматлари учун» ордени соҳиби Комилжон Отаниёзов таваллудининг 100 йиллиги кенг нишонланмоқда.

Мустақиллик йилларида миллий маданиятимиз ва санъатимизни янада ривожлантириш, халқро миқёсда кенг тарғиб этиш, унинг бебаҳо намуналаридан халқимизни баҳраманд қилиш, айниқса, ёш авлоднинг мусиқий дидини юксалтиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Шавкат Мирзиёев 2016 йил ноябрь ойида Хоразм ви-

лоят сайловчилари билан учрашувда халқимизнинг ардоқли санъаткори Комилжон Отаниёзов таваллудининг 100 йиллигини кенг нишонлаш, машҳур ҳофиз номи билан аталадиган замонавий ижод маркази, гўзал боғ ташкил этиш таклифини билдирган эди. Ўтган вақт давомида шу санага бағишлаб юртимизда кўплаб тадбирлар ўтказилди. Пойтахтимизда устоз санъаткор таваллуди санасига бағишлаб адабий-мусиқий тадбир ташкил этилди.

Давоми иккинчи саҳифада.

Ҳаммамизни тарбиялаган, вояга етказган — шу халқ. Барчамизга туз-насиба берган ҳам — шу халқ. Бизга ишонч билдирган, раҳбар қилиб сайлаган ҳам айнан шу халқ.

Шундай экан, биз биринчи навбатда ким билан мулоқот қилишимиз керак — одамларимиз билан. Ким билан бамаслаҳат иш тутишимиз керак — аввало халқимиз билан. Шунда халқимиз биздан рози бўлади.

Халқ рози бўлса, ишимизда унум ва барака бўлади.

Халқ биздан рози бўлса, Яратган ҳам биздан рози бўлади.

Шавкат МИРЗИЁЕВ

ВАТАН САЙҚАЛ ТОПСА...

Ўн кун аввал Сирдарё кенгликларидаги неча ўн йиллардан буён ёпилиб ётган халқаро йўлнинг қулфлари очилиб, мамлакат ҳудудларини боғловчи кенг ва раво магистралдан автотраспортлар эмин-эркин ҳаракатлана бошлаган эди. Орадан ҳеч қанча вақт ўтмай давлатимиз раҳбарининг Сергели туманига ташрифи чоғида йил аввалида қурилиши бошланган замонавий лойиҳадаги арзон уй-жойларнинг катта қисми битказилиб, икки ярим минг эҳтиёжманд оила мустақиллик байрами арафасида уй тўйларини нишонлаш учун тайёр бўлганига ишонч ҳосил қилдик. Янги уйларга қўчиб киришга тараддуд кўраётганларнинг аксарият қисмини ёш оилалар ташкил этаётгани ҳам нур устига нур эмасми?!

Президентимиз ўтган йил кузиди сайловолди учрашувларида пойтахт метросининг тўхтаб қолган Юнусобод йўли қурилишини давом эттириш ҳамда одамларнинг қимматли вақтини тежайдиган мазкур қулай транс-

порт тармоғини Сергели даҳасигача узайтириш режаларини тилга олиб ўтган эди. Ушбу даҳанинг 6-мавзёда сўнгги пардозлаш ишлари олиб борилаётган янги уй-жойларнинг гўзал қиёфаси билан бирга Сергелида ал-

Ифтихор

лақачон бошлаб юборилган ер устидан ҳаракатланадиган янги метро бунёдкорлигини ҳам ойнаи жаҳон орқа-ли кўриб, бугунги кунимизнинг шиддати тез ва залвори юксаклигидан қалбимиз фахр-ифтихорга тўлмоқда.

Давлатимиз раҳбари ўтган шанба кун пойтахтнинг Юнусобод даҳасига ташрифи чоғида лойиҳаси билан танишган Бўзсув канали бўйида барпо этиладиган маданият ва истироҳат боғи эса, халқимизни, айниқса, ёшларимизни беҳад қувонтириб юборди.

Гап шундаки, мазкур маданият ва истироҳат боғи “Шаҳидлар хиёбони” мажмуаси ёнида, шу жойдаги табиий ландшафт манзараларидан унумли фойдаланган ҳолда бунёд этилади. Юртбошимиз мазкур боғда мутолаа ва мулоқот қилиш учун махсус жойлар, фавворалар барпо этиш, амфитеатр, кўргазма павильонлари, спорт ва соғломлаштириш зоналари қуриш,

ҳаваскор балиқчилар клубини ташкил этиш, замонавий аттракционлар ўрнатиш юзасидан мутасаддиларга топшириқлар берди. Бу ерни чинакам маданият ва маънавият масканига айлантириш, ёшлар, китобхонлар учун барча шароитлар яратиш, боғни барпо этишда табиий рельефдан оқилона фойдаланиш, турли дарахт ва гулзорларни қўпайтириш зарурлиги таъкидланди.

Давоми иккинчи саҳифада.

БУЮК ДАВР

Э, ёш авлод, даврингни сур, давринг келди, Тошқинланиб, бахт аталмиш наҳринг келди, Энди замон нори бўлгил, галинг келди, Мард халқингга муносиб мард ўлкадош бўл, Кутлуг йўлда Йўлбошчингга елкадош бўл.

Кўздан олов, қадамингдан шидлат ёғдир, Ёт дилларда ўз қавмингга иззат ёғдир, Боққан ота-онангга минг раҳмат ёғдир, Мард халқингга муносиб мард ўлкадош бўл, Кутлуг йўлда Йўлбошчингга елкадош бўл.

Ўзинг Сурхон, Тошкент, Нукус, Фарғонасан, Самарқанд, Кеш, Жиззах, Урганч — ягонасан, Аҳиликда қудратлисан, шохонсан, Мард халқингга муносиб мард ўлкадош бўл, Кутлуг йўлда Йўлбошчингга елкадош бўл.

Четлаб юрма, яша кўпнинг орасида, Бирга шодлан, малҳам кўй гоҳ ярасига, Айлан элга содиқларнинг сарасига,

Мард халқингга муносиб мард ўлкадош бўл, Кутлуг йўлда Йўлбошчингга елкадош бўл.

Зулматдан қоч, ёруғ йўлдан адашма ҳеч, Фикри қора қузғунларга ёндашма ҳеч, Ўз акангга, ўз синглингга ёвлашма ҳеч, Мард халқингга муносиб мард ўлкадош бўл, Кутлуг йўлда Йўлбошчингга елкадош бўл.

Сенга қондош Ватанинг тоғ, далалари, Қишлоқ, шаҳар, чинорлару долалари, Тинчмизни асранг, дер юрт болалари, Мард халқингга муносиб мард ўлкадош бўл, Кутлуг йўлда Йўлбошчингга елкадош бўл.

Оламга донг солиб келган ўзбек асли, Чархда яна тилга тушди ўзбек насли, Дунё бўйлаб ёйилмоқда ўзбек фасли, Мард халқингга муносиб мард ўлкадош бўл, Кутлуг йўлда Йўлбошчингга елкадош бўл.

Анвар ОБИДЖОН,
Ўзбекистон халқ шоири

Ёшлар овози

“Илк” сўзи қатнашган нимаики бўлса, албатта, унинг таассуроти унутилмас, ҳаёжонли бўлади. Масалан, хотираси ҳар қанча кучли одамдан мактабга борган иккинчи кун ҳақида сўрасангиз, айтиб беролмайди. Эслаган тақдирда ҳам ўша лаҳзаларнинг қувончу шодликлари уни биринчи кўнгилдек завқлантирмаганини тан олади. Шоир ёки ёзувчиларга мухлислари томонидан “Биринчи шёрингизни қачон ёзгансиз, илк ҳикоятингиз нима ҳақида эди?” деган савол деярли барча учрашувларда берилди. Чунки, ўзи яхши кўралган муаллифнинг биринчи ёзган асари ўқувчи учун ҳам қизиқ.

Орадан йиллар ўтиб ўз истеъдоди, ёзган илк машқлари билан устозлар эътиборига

тушган, келажакга умид пайдо бўлган ёш қаламкашларга, дейлик қорақалпоғистонлик Аллалар Дармиев ҳам “Биринчи китобингиз қачон чиққан, номи қанча эди?” деган савол берилса, у шундай жавоб қайтаради: “2017 йил Ёзувчилар уюшмаси тавсияси билан “Ижод” фонди ҳомийлигида, шоир Рус-

семинарида, сўлим Ўрикисойнинг ҳушманзара табииати кўйида мен билан бир пайтда яна ўн саккиз нафар тенгқурларим китобларининг тақдироти бўлиб ўтганди. Ажойиб хотираларни эслатганингиз учун сизга раҳмат!”

Бу йил Отабек Одиловнинг “Кўнглинг меннинг ватаним”, Дилмурод Дўстнинг

БИРИНЧИ КИТОБИМ — КЕНГ ДУНЁГА ХИТОБИМ!

там Мусурмон таржимасида “Ой дўст” деб номланган китобим кўп нусхада чоп этилган эди. Ҳозир ҳам эсимда, шалпатдеккина китобим учун анчагина қалам ҳаққи олганман. Қувонарлиси, ўша китобчама республиканинг барча таълим масканларига бепул тарқатилганди. Шундай қилиб бу китоб мени анча руҳлантириб юборган. Катта масъулият оқлаган. Анъанавий Зомин

“Кўксимдаги қуш”, Манзура Абдуллаеванинг “Қумғон”, Сирожидин Рустамовнинг “Катта танаффус”, Ҳумоюн Қувондиқовнинг “Юлдузлар шивирини”, Сардор Ҳамроевнинг “Баҳодир”, Аслидин Сабриддиннинг “Тонг”, Байрам Алининг “Куз ёмғирлари”, Зилола Намозованинг “Кўзгуга айланган кўнгли”, Нодирабегим Иброҳимованинг

“Ёнингдаги бахт”, Абдубанноб Мансуровнинг “Кўнглим харишаси”, Мансур Жумаевнинг “Оқ орзуларим”, Шоҳсанам Нишонованинг “Иқро”, Гулрух Худоёрованинг “Сен ҳақингда сўз айтсам”, Элёр Муроднинг “Тириклик қўшиғи”, Сайфиддин Окановнинг “Энг чироили уй”, Шоҳиста Эргашеванинг “Ўн саккизм”

номли шеърый, насрий, драматургия, адабий танқидда ёзган ижод намуналари китоб ҳолида ҳамда Дилфуза Қурбонова, Мунира Менглиева, Вазира Мирзаева-нинг жаҳон адабиётидан таржумалари “Парвоз” номи баёз тарзда чоп этилди. Шуниси эътиборга молиқки, ҳар йилгидан фарқли равишда бу йилги китобларнинг 3 минг нусхаси кирилл алифбосида, 7 минг нусхаси эса лотин

алифбосида чоп этилди. Дунёга келган гўдакка туғилганлик ҳақида гувоҳнома, ўн олти ёшли ўспиринга эса фуқаролик паспорти берилишида катта маъно бор. Бугунги китоблар ҳам муаллифларга ижодкорлик макомини берувчи паспорт — ҳужжатдир. Биринчи китобларни илҳом ва истеъдод томони-

узок йиллик ўқиш, изланиш керак. Давлат миқёсидаги, давлат раҳбари тимсолидаги юксак эътибор ва ишончга муносиб бўлиш талаб этилади.

Баъзан шивирлаб айтилган гап ҳам юракларни чарқлатиб юбориши мумкин! Ҳаддан ортиқ сукунат эса қулоқларни қоматта келтиради. Бу китоблар ҳозирча ёш ижодкорларнинг кўксидagi масум ва тоза шивирлари, холос. Ҳали бу шивирлар ҳайқирққа айланиши керак! Ушбу китоблар ёш истеъдодларнинг адабиёт оламида айтган биринчи ва умидбахш хитоби. Тагин, бу китоблар — завқ ва сурур соҳибларининг илк кўзёши, илк табассуми, илк шодлиги, гурур ва ифтихори ҳамдир.

Азиз ука-синглиларимизга китобингиз муборак бўлсин, гайрат қилинг, кўксингиз Зомин тоғларидай баланд, Ўрикисой суварининг доимо жўшқин бўлсин, деймиш.

Жўрабек ЖАҲОН

ВАТАН САЙҚАЛ ТОПСА...

Бошланиши биринчи саҳифада.

Богни маданият ва маънавият масканига айлантириш, ёшлар, китобхонлар учун шароитлар яратиш, мутолаа ва мулоқот қилиш учун махсус жойлар қуриш кўзда тутилаётгани ёшларимизнинг китобхонлик маданиятини ўстириш йўлидаги яна бир ғамхўрлик эмасми?! Богнинг Бўзсув соҳилида, "Шаҳидлар хйбони" билан ёнма-ён ҳолда қурилишида катта рамзий маъно бор. Мустибид тузум қатағони даврида ўз халқининг озодлигини қўлагани учун аёвсиз қатл этилган Ватанимизнинг содиқ фарзандлари сафида Абдулла Қодирӣ, Чўлпон, Фитрат каби ўзбек адабиётининг улкан дарғалари ҳам бўлиб, шу жойда уларнинг муборак қонлари тўкилган эди. Эндиликда, бу ерга зиёратга ке-

либ, Ватан озодлиги йўлида шаҳид кетган оталаримиз хотирасини ёд этган, уларнинг ҳаёт ва ижод саҳифалари акс этган музей ҳужжатлари билан танишган, янги богда яратиладиган замонавий шароитлардан баҳраманд ҳолда китоб мутолаа қилган, ўзаро мулоқот даражасида онги ва шури юксалган фарзандларимиз Ватан тақдири учун фидойи бўла билмоқлик ва ҳақиқий ватанпарварлик сабоғини ҳам олиб улғаядилар.

Шу маънода, Бўзсув соҳилида барпо этилаётган янги маданият ва истироҳат боғи Адабиёт боғи ҳам бўлади. Бу боғнинг эса, даргоҳи кенг. Унинг мусаффо ҳаволаридан баҳраманд бўлган ёшларимиз мард ва фидойи аждодларимизга муносиб авлод бўлиб улғайиши шубҳасиз.

Давлатимиз раҳбари яқинда бўлиб ўтган мамлака-

тимиз ёшлари қурултоидаги нутқида "Юртимиз ёшлари ўртасида илм-фан, таълим-тарбия, тиббиёт, маданият, адабиёт ва санъат, спорт, ишлаб чиқариш, ҳарбий хизмат соҳаларида, умуман, барча жабҳаларда жонбозлик кўрсатиб келаётган азамат йигитларимиз жуда кўп. Улар ўзининг жисмоний ва маънавий салоҳияти, истеъдод ва маҳоратини намойиш этиши учун зарур шароитларни яратиб бериш борасида мамлакатимизда кўп ишлар қилиняпти ва келгусида ҳам уларни албатта давом эттирамиз", деб таъкидлаган эди. Аини кунларда барча жабҳаларда амалга оширилаётган маданий-маърифий ва бунёдкорлик ишларимизнинг асл моҳиятида ҳам бугунги ёшларнинг эртанги порлоқ истиқболлини яратиш йўлидаги пок орзу-ниятлар мужассамдир.

М.АБДУЛЛАЕВ,
Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган журналист

Офтоб олов пуркарди. Жамики жонзот ўзини сояга урган. Қушлар чўғури ҳам қулоққа чалинмайди. Бундай жазирамада гуҷум соясида ўтирсангиз ҳам аъзойи баданингиздан тер қуйилади. Лекин бошига оқ рўмол боғлаган қиз-жувонлар сув кечиби, шол қўчати экишяпти. Уларга яқин бориб, одатдаги "ҳорманглар-ов, бор бўлинг"дан сўнг пайкал четидаги аёлни суҳбатга тортдим: "Бу ишни эрталабки ёки кечки салқинда қилган яхши эмасми?"

Аёл қулимсиради, сўнг: "Сиз айтмасангиз ҳам биламиз, лекин вақт ганимат. Кеч экилган шол қизакчага пишиб етилмайди", деди. Фермер изоҳ берди: "Она тўғри айтаяпти, бугдойдан кейин шолни қўчатиб экишнинг маълум муддатлари бор. Бир кун кечикиш, шолнинг ўн кун кеч етилишига сабаб бўлади. Ҳаво яхши келса-ку, яхши. Аммо ёгин-сочин бошланиб, совуқ тушса, неъмат йўқ бўлади. Шунинг учун ҳамма далада. Шуларга раҳмат, ҳавонинг иссиғига қарамай, қош қорайгунча қўчат экишди".

Хоразмнинг бошқа туманларида бўлганда ҳам шолни қўчатиб экатган кишиларнинг

тарни боғ қилдим. Самарқанд, Фарғонадан ноёб мева қўчатири олиб келдим, беш гектарга беда, беш гектарга озиқ экинлар, яна беш гектарга бугдой экидим. 2-3 йил деганда ўзгариш бўлди, кейинчалик боғ ҳам мева бера бошлади. Орадан беш йил ўтиб, боғимда булбул сайраганида, беихтиёр қўларимга ёш келди.

Худойберганнинг ҳўжалиги йил ўтиб кенгайди: "Шабнам-Зарина" ва "Сотим Азимов" фермер ҳўжаликлари ташкил бўлди. "Шабнам-Зарина" Хонқа туманида фаолият кўрсади. "Сотим Азимов" ҳўжалиги эса, Хоразм шарқидида Тупроққалъа массивида. Бу ерлар пахта ва

бошқа фермерлар ҳам наф қўради", дейди у. Фермернинг Хоразмнинг қадимий беда уруғ-чилигини тиклаш устида олиб бораётган иши ҳам мақтовга сазовор. Бир ярим аср аввал Хо-

валиқларни етиштириш ҳам йўлга қўйилди. "Катта ишга жазм қилганимдан кейин уйимни, машинамни сотдим, ўн-ўн беш йилдан бери тадбиркорлик туфайли топган пулларимни ҳам шу ишга тикдим, – дейди Баҳромбек. – Олти йил машаққат чекишга, тинимсиз ишлашга тўғри келди. Ҳатто, бир йили эллик тонна балиқ ўлиб қолди, сабабини билолмадик. Шундан кейин бу борада мутахассисларга эҳтиёж борлигини тушундим. Дастлаб ўн киши билан иш бошлаган эдим. Бора-бора меҳна-

дан қўллаб-қувватламоқда. Худойберган Сотимов қишлоғидаги мактабнинг аълочи ўқувчиларини рағбатлантириш учун махсус маблағ ажратган. "Отабек Комилов" фермер ҳўжалиги ходимларининг газ, электр, коммунал тўловларини тўламоқда, вақти-вақти билан гўшт улашмоқда. Кам таъминланган оилалар имкон қадар уларнинг саволатидан баҳраманд бўлмоқда. "Уммонбалиқ" ҳам шундай хайрли ишлар йўлини тутган.

Айни чоғда фермерларнинг муаммолари ҳам йўқ эмас: "Банк кредитлари масаласи, ҳудода шурқ, ижобий ҳал бўлиб турибди, – дейди Худойберган. – Фақат ёниги-мойлаш материаллари, ўғитлар учун бизга лимит ажратилмаяпти, буларни биз биржадан сотиб олапмиз, натижада маҳсулот таннари қимматроқ тушяпти. Бу муаммо ижобий ҳал этилса, маҳсулот таннари арзонлашган, элимизга ҳам арзон нарҳда сотилган бўлар эди". Шунингдек, фермернинг ишига ҳудуд-беҳудда аралашши, сал бийиб оёққа турган фермерлар ва тадбиркорлар ошига шерик бўлишга уриниш ҳоллари, уларнинг талаб-эҳтиёжларига эътиборсизлик, юқорида битадиган муаммоларини ўз вақтида ҳал қилмаслик сингари ҳоллар ҳам, афсуски, учраб турибди. Холбуки, бугунги кунимизнинг қаҳрамони бўлган фермерлар, тадбиркорларга ўз вақтида ёрдам қўлини чўзиш, муаммоларини ҳал этишга қўмаклашиш, унга тўғаноқ эмас, қанот бўлишдан фермер ҳам, жамият ҳам бирдай манфаатдор эканини унутмаслик даркор. Замон талаби шундай.

Хоразмлик фермерлар билан гурунглашиб, шунга амин бўлдимки, бугун ишни янгича, илмий асосда йўлга қўядиган фермер ва тадбиркорлар авлоди шаклланди. Бу эл-юртимиз келажаги, истиқбол учун жуда муҳимдир. Шунингдек, фақат ўзи, оиласига эмас, эл-юрт ташвиши билан яшайдиган тадбиркорлар қўлашмоқда, масъулият туйғуси кўчаймоқда. Оёққа турган фермерлар хайрли ишларга ҳисса қўшиб, ватан фаровонлигига ҳисса қўшмоқдалар. Фермер ва тадбиркор психологияси ўзгарган, улар янги давр билан ҳамнафас бўлишга интилаётгани сезилиб турибди. Бугунги кунда фермерлар ва тадбиркорлар олдига турган муаммолар эса, бемалол ҳал этилиши мумкин бўлган масалалардир. Бунинг учун фермер ва тадбиркорга хайрихолик керак, ҳолос. Шундангина улар чўларни гулзорларга айлантирадилар, булбулларни сайратадилар.

Бобоҳон ШАРИФ,
ёзувчи

ЧЎЛДА БУЛБУЛ САЙРАТГАН ФЕРМЕР

фидойиларча ишлаётганини кўрдик. "Ҳозир ҳеч бир фермер ишчисини далага мажбуран чиқармайди, – дейди Худойберган Сотимов. – Улар ўзи учун, болачақаси учун меҳнат қилаётганини билади. Одамларнинг онги ўзгарди, толгани ўзига буюрмоқда, меҳнати роҳатини ҳам ўзи кўрмоқда". Фермер тадбиркорлар билан суҳбатлашиб, ҳақиқатан ҳам бугун деҳқон психологияси ўзгарганини сезмай қолмайсиз. Худойберганнинг асли касби ҳуқуқшунос. Нафақага чиққандан кейин фермерликни ихтиёр қилиб, 2006 йилда ўз номида фермер ҳўжалиги ташкил этган.

– Уйимиздан узокроқда, канал ёқасида 16 гектар ташландик ер бор эди. Кўп фермерлар ишга солиб бўлмади, деб уни олишмаган. Ҳокимликдан сўраб ерни олишга олдим-у, ваҳима босди. "Янтоқ, юлғун ўсиб ётган шўрхокни ўзлаштириб бўлармикан, меҳнатим, маблағим зоё кетмасмикан?" деб ўйладим. Шу йўлда турганимда, каналнинг у томонидидаги тўтзорда булбул сайради. "Худо пошшо, – дедим ўзимга ўзим, – шу ерда боғ барпо этаман, ўша булбулни сайратаман", деб аҳл қилдим. Болачакам билан ишга киришдим, баҳорда бир неча бор шўр ювдим, сўнг ерни чуқур хайдаб, шол экидим. Чумолидай тиним билганим йўқ, баҳор ва ёни далада ўтказдим. Аммо ҳосил харажатни қопламади. Лекин бундай ерларда деҳқончилик тез самара бермаслигини билганим учун руҳим тушмади. Бир гек-

бугдой экишга ярқосиз. Сизот сувлари сатҳи баланд. Озиқ экинлари етиштиришга қулай. Шу боисдан фермер кўп тармоқли ҳўжаликни асосан чорвага ихтисослаштиришга қарор қилди. 60 бош қорамолнинг ўн боши Германиядан келтирилди, қолган моллар маҳаллий жайдари зотлардан. 35 сигирнинг ҳар биридан кунига 20-30 литр сўт соғиб олинмоқда. 2016 йили 36 тонна бугдой, 5 тонна сабзавот, 2 тонна мева етиштирилиб, 143,5 миллион сўм даромад қўрилди. Фермер ҳўжаликни чорвачиликка ихтисослаштириш учун Ҳазорасп туман ҳокимлигига ариза берган. Ҳоким масалага тўғри ёндашган. Бирок қуйи даражадаги маъмурлар томонидан масала вақтида ҳал этилмаган. Фермер: "Мен ариза бердим, ҳоким рухсат берди, иш битди", деб юрареган, сўраб-суриштираман...

Қўшқўпир туманидаги "Отабек Комилов" фермер ҳўжалиги ҳам чорвачиликка ихтисослашган. Дастлаб Германиядан 20 бош голштейн насли қорамоллар келтирилган. Ҳозир улар юз бошдан ошган. Шундан 60 таси сигир. 64 гектар экин майдони бор. Фермер Ҳикмат Худойберганов чорвачиликни илмий асосда ташкил қилган, моллари билимдон зооветеринар назоратида. Энди сунъий қочирини пункти ҳам ташкил этмоқчи. "Бу ишни йўлга қўйиб жохон стандартлари даражасига кўтарсак, маҳаллий шароитга мослашган зотдор қорамолларни қўяйтириш иши яхшиланади, бундан

2000 боғлам беда олинади. Ҳозир бир боғлам беданинг нархи ўн минг сўм. Фақат беданинг ўзидан ҳўжалик қанча даромад қўришини ҳисоблаб олаверинг. Фермер пиллачилиқда илмий усуллар билан ҳалқ тажрибасини қўшиб олиб бормоқда. "От билан эшак сақланган жойда пилла қурти боқиб бўлмайди, ўлиб қолади, – дейди Ҳикматжон. – Ота-оналаримиздан эшитган бу гапни синовдан ўтказдик, ҳақиқатан шундай экан. Баҳорда кунлар исини билан молларни бостирма тағига оладиган, тегишли ишлов берганимиздан кейин пилла боқадиган бўлдик. Йилига 1,5 – 1,8 тонна пилла етиштирамиз". 9 гектар интенсив боғ ташкил этилган, унинг икки гектари ҳосилга кирган. Паррандачилик ҳам йўлга қўйилган. Олинаётган даромадлар ишлаб чиқаришни кенгайтиришга йўналтирилмоқда.

Эндигина 42 ёшга кирган бу йигитнинг гайратини кўриб ҳавасланиб келади. Ҳозир Ҳикматжон балиқ ҳўжалиги ҳам ташкил этиш ҳаракатида.

Дарвоқе, балиқ хоразмликларнинг энг севган таоми. Бу ерда қишин-ёзин балиқ ейлади. Шунинг учун барча туманларда балиқ ҳўжаликлари ташкил этилмоқда. Қўшқўпирдаги номдор "Уммон балиқ" ҳўжалиги 2003 йилда ташкил этилган. 94 гектар ҳовузи бор. Фермер Баҳром Отабев Чиноз туманидан сазан, Россиядан "Амур-2" балиғи увилдириқларини олиб келган. Кейинчалик ола балиқ, дўнгбош, лаққа ва бошқа тур

тимиз самара бера бошлади.

Баҳром Отабев Туркияда қисқа муддатли курсларда балиқчиликни ўрганиб қайтди. Сўнг шу соҳа бўйича магистратурада ўқиган Фуркат Абдиев Тошкентдан ишга тақлиф қилди. Балиқ личикалари етиштириладиган замонавий ускуналар ишга туширилди. Ҳаммаси муваффақиятга йўл очди.

Қўшқўпир туманида фермерлар ва тадбиркорлар фаолияти йил сайин кенгайиб бормоқда. 2016 йилда 88 та кичик бизнес субъекти янгида ташкил этилди. Биз танишган қўшқўпир фермерлар 2-3 киши билан иш бошлаган, кейинчалик ишчилар сонини 10-15 кишига, маъмурий ишлар вақтида 50 кишига етган. Ҳар бир меҳнатчининг оиласида ўртача саккиз-ўн киши бор, деб ҳисобласак, бир фермер 400-500 кишининг дастурхони бут бўлишини таъминламоқда. Бу рақам туман, вилоят, республика миқёсида неча киши бўлишини ҳисоблаш қийин эмас. Даромадлар ҳам йил сайин ошиб бормоқда. Фермер, тадбиркорларнинг бойиётгани қувонarli ҳол. Зотан, Президентимиз Шавкат Мирзиёев ҳалқ боисига, давлат бойида, деган ширини ўртага ташлаб, бу сиёсатни изчиллик билан олиб бормоқда. Бу эса фермерлар фаолиятига ижобий таъсир кўрсатмоқда. Улар олдига турган айрим муаммолар ҳал бўлмоқда. Хусусан, банкдан кредит олиш енгиллашгани фермерларни хурсанд қилмоқда. Улар эндиликда эҳтиёжманд оилаларни моддий хайрат-

дан қўллаб-қувватламоқда. Худойберган Сотимов қишлоғидаги мактабнинг аълочи ўқувчиларини рағбатлантириш учун махсус маблағ ажратган. "Отабек Комилов" фермер ҳўжалиги ходимларининг газ, электр, коммунал тўловларини тўламоқда, вақти-вақти билан гўшт улашмоқда. Кам таъминланган оилалар имкон қадар уларнинг саволатидан баҳраманд бўлмоқда. "Уммонбалиқ" ҳам шундай хайрли ишлар йўлини тутган.

Айни чоғда фермерларнинг муаммолари ҳам йўқ эмас: "Банк кредитлари масаласи, ҳудода шурқ, ижобий ҳал бўлиб турибди, – дейди Худойберган. – Фақат ёниги-мойлаш материаллари, ўғитлар учун бизга лимит ажратилмаяпти, буларни биз биржадан сотиб олапмиз, натижада маҳсулот таннари қимматроқ тушяпти. Бу муаммо ижобий ҳал этилса, маҳсулот таннари арзонлашган, элимизга ҳам арзон нарҳда сотилган бўлар эди". Шунингдек, фермернинг ишига ҳудуд-беҳудда аралашши, сал бийиб оёққа турган фермерлар ва тадбиркорлар ошига шерик бўлишга уриниш ҳоллари, уларнинг талаб-эҳтиёжларига эътиборсизлик, юқорида битадиган муаммоларини ўз вақтида ҳал қилмаслик сингари ҳоллар ҳам, афсуски, учраб турибди. Холбуки, бугунги кунимизнинг қаҳрамони бўлган фермерлар, тадбиркорларга ўз вақтида ёрдам қўлини чўзиш, муаммоларини ҳал этишга қўмаклашиш, унга тўғаноқ эмас, қанот бўлишдан фермер ҳам, жамият ҳам бирдай манфаатдор эканини унутмаслик даркор. Замон талаби шундай.

Хоразмлик фермерлар билан гурунглашиб, шунга амин бўлдимки, бугун ишни янгича, илмий асосда йўлга қўядиган фермер ва тадбиркорлар авлоди шаклланди. Бу эл-юртимиз келажаги, истиқбол учун жуда муҳимдир. Шунингдек, фақат ўзи, оиласига эмас, эл-юрт ташвиши билан яшайдиган тадбиркорлар қўлашмоқда, масъулият туйғуси кўчаймоқда. Оёққа турган фермерлар хайрли ишларга ҳисса қўшиб, ватан фаровонлигига ҳисса қўшмоқдалар. Фермер ва тадбиркор психологияси ўзгарган, улар янги давр билан ҳамнафас бўлишга интилаётгани сезилиб турибди. Бугунги кунда фермерлар ва тадбиркорлар олдига турган муаммолар эса, бемалол ҳал этилиши мумкин бўлган масалалардир. Бунинг учун фермер ва тадбиркорга хайрихолик керак, ҳолос. Шундангина улар чўларни гулзорларга айлантирадилар, булбулларни сайратадилар.

Бобоҳон ШАРИФ,
ёзувчи

ЎҚИЛМАГАН КИТОБ — БОЙ БЕРИЛГАН ХАЗИНА

Эндиликда кўча-кўйда ёки жамоат транспортида электрон китобларни мутолаа қилиб кетаётганларга ҳам тез-тез кўзимиз тушаяпти. Майли-да, аксарият ёшларимиз кўл телефонини титкилаётган, қулоқчинини тақиб олиб кўшиқ эшитаётган бир пайтда, кимнидир китобнинг электрон вариантини бўлса-да, ўқиётгани кўнглимизга бироз таскин беради.

Бир сафар бошқачароқ манзаранинг гувоҳи бўлдим. Фарзандимга эртак китоблар сотиб олиш мақсадида дўконга кирдим. У ерда берилиб китоб танлаётган юзи иссиқ, чеҳраси таъниш одамга кўзим тушди. У кишини яхши танийман. Моҳир шифокор Алижон Муродов. Касбига Мулоҳаза

қўриб кўзини яширди. Мен ҳам бурилиб кетдим... Иккала-миз бир-биримиздан нега уялганимизни билмайман. Негадир... Йиғлагим келди... деган сатрларидан қаттиқ таъсирлангандим. Демак, ҳар бир инсон, албатта, китоб мутолаа қилиб туриши, маънавий дунёси, тафаккурини бойитиб бориши зарур, деб

деб ўйлагандим, бироқ бу қаторда тиббиётга оид китоблар кўринмади. Қизиқиб ёнига бордим.

Салом-алиқдан сўнг, Алижон аканинг китоб дўконлари, кутуб-

ўйлайман. — Адашмасам, сиз Тиббиёт академияси ассистентисиз? Илмий иш қилиш билан бирга талабаларга дарс ҳам берасиз. Устоз сифатида бугунги

хоналарга тез-тез келиб, ўзи ва фарзандларига турли бадий алабидлар танлаши аён бўлди. Очиги, шифокорнинг ҳақиқий китоб мухлиси эканига ҳавасим келди. Кейин йўл-йўлакай суҳбатлашиб кетдик.

— Китобни севиш учун адабиётчи бўлиш шарт эмас, — деди ҳамсуҳбатим менинг фикрларимни уққандек. — Ашаддий китобхонлар ё буви-сидан эртак эшитиб ёки оилада катталардан ибрат олиб воёга етади. Ҳали ҳам эсимда, бирор яхши асарни биринчи бўлиб ўқиш учун ака-опаларим билан таллашиб-тортишиб қолардик. Ўткир Хошимовнинг "Икки эшик ораси" романини оламдан яшириб, дарахнинг устида ўтириб ўқиганман. Кейин бир даврга йиғилиб, ҳаммамиз таассуротларимизни ўртоқлашганмиз.

— Ҳозир қайси асарларни ўқиясиз?

— Саид Аҳмаднинг "Уфқ" романи, Александр Дюманинг "Граф Монте Кристо" асари ва новеллаларини тақрор ўқидим. Абдулла Орипов, Муҳаммад Юсуф шёърларини севиб ёдлаб юраман. Ўткир Хошимовнинг "Дафтар хошиясидаги битиклар"и ён дафтарчамага айланган. Ушбу китобдаги: "Отчолар" бозорида эски дўстиним учратиб қолдим. Математик... Сигарет сотиб ўтирган экан... Мени

ёшларнинг китоб ўқиши, илм олиши борасида қандай фикрдасиз?

— Очиги, ҳақ кимнинг қўлига мажбуран китоб тутқазиб бўлмайди. Боя айтганимдек, бу хислат болаликдан шаклланган бўлиши керак. Лекин илм масаласига келсак, талабаларимга ҳар дарсда ўша кун мавзусига оид ўн та сўзнинг инглизча вариантини ўрганиб келишни қўшимча ва-зифа қилиб бераман. Сабаби, юртимизга, шифокоримизга чет давлатлардан профессор-шифокорлар тез-тез келиб, фикр, тажриба алмашиб кетишда ёки бизнинг улардан ўрганишимизга тўғри келади. Тил билган шифокор улар билан бемалол мулоқотга киришиб, керакли илм ва тажрибани ўрганиши мумкин.

Шу аснода шифокорнинг қайси тилини билишига ҳам қизиқдим.

— Кўп йиллардан буён инглиз тилини ўрганмоқдаман. 2014 йили Жанубий Кореяга малака олириш учун борганимда тил билганим анча кўл келганди. Сукрот айтганидек, инсон қанча кўп ўқиса, билими шунча камиллигини англаб боради. Менделеев эса: "Ёзилмаган сатр, йўқотилган ҳазина", деган эди. Ҳали ўқиб улгурмаган китобларим, ўргана олмаган билимларимни мен ета олмаган ҳазиналар, деб ҳисоблайман.

Оддий шифокор билан бўлган суҳбатдан шуни англадимки, одоб-ахлоқли, тафаккури теран, маънан бой, меҳнатга чанқоқ одамлар китобга чуқур ҳурмат билан қараладиган оилада ўсиб воёга етадилар. Қайси оиладаки китоб ўқилмаса — у маънан тўлақонли оила бўлолмайди, деган алломаларимиз.

Яқинда Юртбошимиз Ўзбекистон ёшлар иттифоқи ташкил этилган қурултойдаги нутқида кўплаб болаларимиз китобдан узоқлашиб қўп вақтини ижтимоий тармоқларда ўтказаяётгани, ҳаётимизни интернетсиз тасаввур қилиб бўлмас экан, ундан фойдаланиб маънавий тарғибот ишларини, жумладан, электрон китобхонликни ҳам қўнайитириш зарурлигини таъкидладилар.

Бинобарин, китобхонлик маданиятини китобга меҳр-муҳаббат уйғотишдан бошлаш лозим.

Нафиса ИСМАТУЛЛАЕВА

БЕНАЗИР САНЪАТКОР ХОТИРАСИГА ЭҲТИРОМ

Бошланиши биринчи саҳифада.

Улуғ санъаткор тугилиб воёга етган Шовот туманида Комилжон Отаниёзов номидаги маданият ва истироҳат боғи реконструкция қилиниб, ҳар томонлама обод масканга айлантирилди. Урганчда унинг хотираси билан аталган боғ ва ижод маркази, — уй-музейи ташкил этилди. Ҳофиз сиймоси акс эттирилган ёдгорлик ўрнатилди.

Ўзбек мусика санъати ривожига улкан ҳисса қўшган беназир овоз соҳиби, Ватан, дўстлик, меҳр-оқибат ва муҳаббатни авж пардаларда қўлаган Комилжон Отаниёзов таваллудининг 100 йиллигига бағишланган тадбир ҳофиз қабрини зиёрат қилишдан бошланди.

Отаҳий номидаги Хоразм вилояти мусикали драма театрида хотира кечаси бўлиб ўтди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон халқ артисти Комилжон Отаниёзов таваллудининг 100 йиллик байрами қатнашчиларига табригини Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Х.Султонов ўқиб эшиттирди.

Хоразм сукура ва макрмлари, халқ ашуллари ва достонларининг моҳир ижрочиси Комилжон Отаниёзов асос солган мактаб

ёш ижрочилар учун ўзига хос маҳорат мактаби бўлиб келаётгани алоҳида таъкидланди.

— Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан Комилжон Отаниёзов таваллудининг 100 йиллиги кенг нишонланаётгани бутун халқимиз, айниқса, санъат ихлосмандларини беҳад мамнун этмоқда, — дейди Ўзбекистон халқ артисти Фафур Эшчонов. — Шовот туманидаги қишлоқлардан бирида тугилиб ўсган, ўзининг ибораси билан айтганда, "оталиқнинг молини боқиб", подачи тағини ўзига тор қилиб чапа бошлаган ёш Комилжон халқимизнинг ардоқли санъаткори эди. У ўзининг бетакрор овози ва ижро услуби билан нафақат мамлакатимиз, балки хорижий ўлкаларда ҳам санъат шайдоларини мафтун этган. Устоз қолдирган бебаҳо санъат бугун унинг шогирдлари, ёш ижрочилар томонидан муносиб давом эттириб келинмоқда.

Тадбирда бадий жамоалар, хонандалар томонидан К.Отаниёзов ижодий меросидан намуналар ижро этилди. «Уч бўстон булбули» номли спектакль, ҳофиз ҳаёти ва ижодига бағишланган видеофильм намойиш этилди.

Тадбирда Хоразм вилояти ҳокими П.Бобононов сўзга чиқди.

А.ШОКИРОВ,
ЎЗА муҳбири

“МЕНИНГ БОЛА ҚАЛБИМ” ВА БОШҚАЛАР

Навоий вилоятида таниқли адиб, Ёзувчилар уюшмаси аъзоси Менглибой Муродовнинг "Мен бир йўловчиман" ҳамда "Моя недесткая душа" китоблари тақдироти ўтказилди.

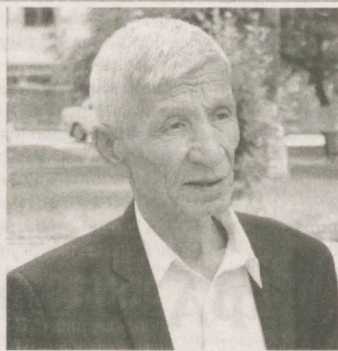
Шаҳардаги "Ёшлар маркази"да бўлиб ўтган учрашувни Ёзувчилар уюшмаси вилоят бўлими раҳбари Б.Садриддинов очиб, таниқли адибнинг ижодий фаолияти билан таништирди.

Менглибой Муродовнинг "Меҳр", "Ҳосиятли кун", "Юрагимда борин айтдим" шеърый тўпламлари, "Гуноҳ", "Савоб" романлари, хикоялар тўплами ҳок этилган.

Вилоят ҳокими ўринбосари Фахриддин Солиев, Навоий шаҳар ҳокими Умаржон Халилов, адабиётшунос олим Адхамбек Алимбеков, "Шарқ юлдузи" ҳамда "Звезда Востока" журналлари бош муҳаррири Сирожиiddин Рауф, ижодкорлар Абдурасул Жумакулов, Одил Ҳотамов, Салима Умарова адиб ижоди ҳақида илиқ фикрларни баён этишди. Конимех ва Нурота туманларидаги мусика мактабларида ҳам ёзувчи ва шoirларнинг ёш китобхонлар билан бўлган мулоқотлари қизиқарли ўтди.

Анвар ОБИДЖОН,
Ўзбекистон халқ шоири

МАРО ХАЛҚИДА МУНОСИБ БЎЛ

1947 йилда туғилган. Ўзбекистон Миллий университетининг журналистика факултетиди тахсил олган. «Баҳромнинг ҳикоялари» «Эй, ёруғ дунё...», «Она ер», «Оловжон ва унинг дўстлари», «Жуда қизиқ воқеа», «Танланган шеърлар» сингари шеърый, насрий ва драматик китоблари чоп этилган.

«Шухрат» медали, «Фидокорона хизматлари учун» ордени билан тақдирланган.

ЎЗБЕКИСТОН БОҒБОНИ

Сен Фуркатнинг армонисан, Фаргона,
Увайсийнинг девонисан, Фаргона.
Аслида чин шоир эса табият,
Энг чиройли дostonисан, Фаргона.

Сен ўлканинг шухратга бой қўғони,
Буюк фарзандларинг — юртнинг аркони,
Ўзингдирсан Фаргонийнинг осмони,
Марғилоний имонисан, Фаргона.

Расул қори хонишларин мавжисан,
Юсуфжонлар кулгусининг авжисан,
Мукаррама рақосанинг сочисан,
Санъаткорлар хирмонисан, Фаргона.

Сахий меҳбон бўлиб Ипак йўлларда,
Номинг дунё кезар турли тилларда,
Сен Кумушнинг тимсолисан дилларда,
Отбекнинг жононисан, Фаргона.

Ноз-неъматга тўлиқ доим карвонинг,
Тош устида гул ундирар деҳқонинг,
Бордир халқим берган улуг унвонинг —
Ўзбекистон боғбонисан, Фаргона.

ҚАДРЛОВ

Мингта ажриқ беролмас
Бир райҳоннинг атрини.
Қарға қачон билибди
Булбул сасин қадрини?

Улугларга пасткашнинг
Мақтови — бешуқули.
Улуг зотин чин дилдан
Қадрлаш ҳам — улуглик.

ҚАЛДИРҒОЧ

Парвозларинг исёнкор, ўйноқ,
Ўйғотди қалбда ёшлиқни.
Қанотларинг эслатар ногоҳ
Бераҳм бир қалам қонлиқни.

БЕДОР ЙИГИТЧА

Ой ўхшайди қулчага,
Гуё таъмин тотама.
Ўйлаб қулча юзлини,
Тамшанганча ётаман.

Қўл чўзаман ҳулқарга,
Пар майсага ястаниб...
Қиздек «олис юлдуз»ни
Қўрмаганман эс таниб.

БИЛОЛМАДИМ

Э, гадо, чак менга мағзин:
Не-ла ўлчай туйғу вазнин,
Сўз вазнини, хаёл вазнин,
Сен билмасанг, мен билмадим.

Ғам-қувончнинг юзи борми,
Қалб титроғин туси борми,

Абдуғани СУЛАЙМОН

ҚЎҚСИМДА ОСМОН ҚЎЙОҲАР

1943 йилда туғилган.
«Кўнгилдаги дарё»,
«Кўнгил китоби»,
«Билиб айтилган сўз»
сингари шеърый ва
адабиётшуносликка оид
тўпламлари чоп этилган.

ҚУЁШГА ЯКИН ЭП

«Халқ билан мулоқот ва инсон
манфаатлари йили»га бағишланади

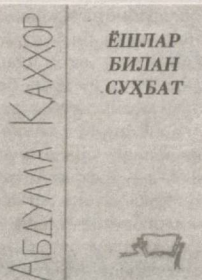
Эй, меҳри қуёшдек нурафшон халқим,
Кўнглинг ичра яна уйғонди дарё.
Сенинг кимлигингни айтганда тарих —
Бош эгиб, таъзимга шайланди дунё.

Осмон юрагингда ўз аксин қўрар,
Мозийдан умидбахш сабо елади.
Беруний замони, Сино даврдан
«Ўзбекман» дея шайн нидо келади.

Кўнглинг, она халқим, қўлингдай очик,
Муруватда асло йўқ эрур тенгинг.
Не бир синовларин қўргансан, вале,
Инондим — ёруғдир келажак тонгинг.

Қалбинг ойнасидан оқиб қирар нур,
Меҳр қўшиғига тўлиб борар дил.
Термулиб бамисли беғубор гўдак,
Жилмаяр икки минг ўн еттинчи йил.

Ватаним, тинч, обод қўчаларингда,
Умид ва ишонч-ла ташлайман қадам.
Она юрт, она эл хизмати учун,
Мақсадим — шай турмоқ ҳар замон, ҳар дам.

ЭШЛАР
БИЛАН
СУХБАТ

Ўзбекистон халқ ёзувчиси Абдулла Қаҳҳорнинг 1968 йили чоп этилган «Ёшлар билан суҳбат» тўплами ҳозир ҳам адабиёт аҳли, айниқса, ёш ижодкорлар учун қимматли манба саналади. Атоқли адабимиз «Яхши ёзолмаганингни кечириш мумкин, аммо яхши ёзишни истамаганингни кечириш мумкин эмас» деб ёзган эди.

Тўпланда жамланган айрим мақолаларда ўтган асрнинг 60-йиллари адабиётга кириб келган ёш шоир, ёзувчиларнинг изланишлари таҳлил этилиб, зарур маслаҳатлар берилган. Кейинчалик уларнинг аксарияти ўзбек адабиётининг забардаст вакиллари бўлиб етишдилар.

Куни-кеча Зоминда бўлиб ўтган ёш ижодкорлар семинарида ҳам шу китобдаги фикрлар қайта-қайта такрорланганига гувоҳ бўлдик. Гуё бу мулоҳазалар эскирмагандек, устоз адабнинг ўзи ёшлар анжуманида иштирок этиб, қимматли маслаҳатларини жонли овози билан етказётгандек...

Икки кунда ўқиб ташлаш мумкин бўлган баъзи китобларимизни ўқувчи ҳафталаб ўқийди. Китоб столнинг чеккасида оғир юк бўлиб ётаверади. Ҳар сафар унга кўз тушганда узиб бўлмайдиган катта қарз ёдга тушгандай юрак орзикади. Ўқишга фурсат бўлганда киши уни не машаққат билан қўлга олади; хинин ютгандай афтини буриштириб, сабри етгунча ўқийди; авторни ичида ёки баралла сўқади... Бундай китобни адабиётчи ўқиса адабий ҳаётдан орқада қолмаслик учун ўқийди, китобхон нима учун ўқиши керак — Худонинг ўзи билади.

Мана шу хилдаги китоблар озми: ҳажми хийла салобатли, ҳозирги замон темасида, ҳозирги замон темасида бўлганда ҳам «майда» эмас, «йирик» темада. Қаҳрамон «жамоат ишида актив», кундалик нормасини юз элликдан кам ба-

шундоқ экан, ўқиб бўлмайдиган китоб, ёзувчи халқ ҳаётини нақада қучуқ ўрганганлигига ва бу ҳаёт унга қай даражали илҳом берганига эътибор қилмайдиган танқид бундай ролни ўйнай олмайди.

Бизнингча, рангсиз, нурсиз, ҳароратсиз ёзилган асарлар ҳаётни қучуқ ўрганмасдан, унинг ачиқ-чучуғини татимасдан, ўша ҳаёт одамларининг қалбига қалбни пайванд қилмасдан, дардсиз, эҳтироссиз, яъни илҳомсиз ёзилган асарлардир.

Абдулла ҚАҲҲОР

КИТОБ ШАРҚ БИЛАН ЎҚИЛИШИ КЕРАК

жармайди; ишдан кейин романлар, ўз касбига доир китоблар ўқийди; қабр устида нутқ сўзласа, ўлик бажаролмай кетган ишларни давом эттиришга ҳамма номидан сўз беради; тўйни ишлаб чиқариш кенгашига айлантириб, ўзининг ажойиб режаларини, таклифларини ўртага ташлайди... Ҳамма унинг сўзларига қулоқ солади...

Бу хилдаги қаҳрамон ҳаммага ақл ўргатиши керак, шунинг учун атрофдаги одамлар ундан ақлсизроқ бўлиши шарт.

Эҳтимол, бу схема дағалдир, эҳтимол баъзи бир ёзувчиларнинг иззат-нафсига теғар, лекин илҳом, яъни қалб ҳарорати билан илитилмаган, дардсиз, эҳтироссиз ёзилган совуқ асарлар кўп. Бунақа асарларни мақтайдиган дидсиз танқидчилар ҳам топилади. Бу тоифа танқидчилар ўқиб бўлмайдиган, бадий жиҳатдан ғоятда гариб бўлса ҳам рўй-рост «оявий хатоси» йўқ китобларни ахтариб юриб, улар тўғрисида мадҳиялар ёзиб ўрганган, шуни касб қилиб олган. Мазкур китоб шундай танқидчиларнинг қўлига тушса, ёзиладиган тақриз ҳам китобнинг ўзига жуда мос бўлади: тақризчининг ички қаноати эмас, ҳар хил «фойдали» мулоҳазалари натижаси бўлиб вужудга келади. Тақризчи аввал ҳозирги замон темасининг аҳамиятини тушунтиради, ундан кейин ижобий қаҳрамон ҳақида жуда тўғри муҳокамалар юргизади, сўнгра «асар айрим камчиликларидан қатъи назар, ижобий ва тарбиявий рол ўйнайди», деган хулоса чиқаради.

Китобни ўша ижобий ролидан баҳраманд бўладиган, тарбия оладиган китобхон ўқиёлмас, ўқимаса-чи! Танқидчининг бу билан мутлақо иши йўқ. Бизнингча, бу хилдаги китоблар ҳеч қандай ижобий ва тарбиявий рол ўйнамайди, аксинча, адабиётнинг тарбиявий ролига заҳа етказиши; замонавий темани, ижобий қаҳрамонни, умуман, адабиётни китобхон кўзида бебурд қилади...

...Ҳақиқат кишининг онги ўз-ўзидан эмас, балки ғоявий-тарбиявий ишнинг зўри билан мукаммаллашади, етук ҳолга келади. Эртаги кишининг онгини етук қилишда, шубҳасиз, адабиётнинг роли жуда каттадир. Модомики

Эй дўст, кел, боболар руҳи ёр бўлиб,
Янги кун китобин очайлик бирга.
Қадим бу дунёни ишқ завқи ила,
Тўлдириб зўр ҳайрат ва яна сирга.
Абдуғани кўнгли меҳринга пайванд,
Халқим, қанча севсам сени шунча оз.
Энтикиб келади қуёш томондан:
«Ўзбекман — мен!» деган нури бир овоз.

ВАТАН ҲАҚИДА ҚЎШИҚ

Эй она юрт, жонимдаги илдиизмсан,
Кўзларимда ёниб турган юлдузсимсан.
Юрагимни яшнаттувчи хур сўзимсан,
Забонимда гул унади сени десам,
Саломга осмон энади сени десам.

Тупроғингда бахт нафаси, Ўзбекистон,
Ўзингдирсан жаҳон ичра ёруғ жаҳон,
Не-не улуг сиймоларга она макон,
Дунёларни уйғотган, эй азиз Ватан,
Дарё бўлиб жўш ураман сени десам.

Тимсолинг йўқ, обод ўлкам, ўзинг гўзал,
Шон тоғандир элим сенда абад-азал,
Таърифига ожиз эрур шегуру газал,
Парвозларим юксалади сени десам,
Юрагимда тонг қулади сени десам.

Қучоғингдан айро тушгим келмас ҳаргиз,
Бахтта тўла остонамсан, чўқаман тиз,
Қўйлай-қўйлай камолнинг, бўлдим ҳофиз,
Икки қўлим қанот бўлар сени десам,
Муҳаббатга ҳаёт тўлар сени десам.

Ватан десам, жилмайиб қуёш уйғонур,
Менинг айтиб юксак тоғу тош уйғонур,
Умид билан ҳам кекса-ю ёш уйғонур,
Қўксимда осмон уйғонур сени десам,
Дилимда ризов уйғонур сени десам.

Дарахтни ундирадиган,
ўстирадиган ва мевасини лавиз қиладиган қуёш, ер ва сув бўлса, бадий маҳоратни ундирадиган ва ўстирадиган, самарасини жозибали қиладиган халқ ҳаётдан олинган илҳомдир. Бунинг яна ҳам ёрқинроқ мисолини профессионал ёзувчи бўлмаган, ҳатто қўлига биринчи марта қалам олган, лекин қаламни шухрат ёки бошқа нарсга тама қилиб эмас, қалбдаги муҳаббат ва нафрат оловини оламга сочиш учун олган кишиларнинг асарларида кўриш мумкин.

Илҳом билан ёзилган яхши китобларимизнинг баъзан ҳусни бузадиган иллатларидан бири сохта монументализмдир. Бизда ёзувчилар тегишиб китобнинг ҳажмини лист билан эмас, килограммлаб ўлчашиди, фалончининг китоби эллик грамм, фалончининг китоби уч кило, беш кило...

Биз баъзан яхши очерк бўладиган материалдан ёмон повест, ўртача повестни шишириб роман қиламиз...

«Ҳамма лақмаликлар орасида энг ёмон лақмалик, шубҳасиз, адабий лақмаликдир. Жўн лақмага чап беришини иложи бор, унга оталарча насиҳат қилиш, у билан гаплашмай, саломлашмай ўтиш, уни калака қилиш мумкин. Бироқ битта Ивнинг, битта Пётрнинггина эмас, мингларча одамларнинг кўнглини оздирадиган адабий лақмаликдан қутулишнинг иложи борми!» (И.Шчедрин.)

Афсуски, кўпимиз мана шу олтин сўзларга риоя қилмаймиз.

Китоб қайси жанрда ёзилмасин, ўқишли бўлиши керак. Китобнинг ўқишли бўлиши авторнинг китобхонга айтадиган тўла мағизли ва жуда зарур фикри бўлганини кўрсатади. «Китоб ўқишли бўлиши шарт эмас» дейдиган ёзувчилар ўқишли китоб ёзиш қўлидан келмайдиган ёки ҳаётни қучуқ ўрганиб илҳом олишга эринадиган ёзувчилардир.

Рус классик ёзувчиларидан қайси бири ўқиб бўлмайди деган китоб ёзган? Буларни жаҳонга танитган китоблари энг ўқишли китоблари эмасми?

Ўқишли китоб гўзалликдир, лекин гўзалликда ҳам гўзаллик бор. Қоронғи кечада отилган мушак ҳам гўзал, қуёшга қараб хандон ташлаб турган гул ҳам гўзал. Осмонда сочилиб кетган ранг-баранг олов ва оқиш излар гўзаллиги кўзни қамаштирса ҳам пуч гўзаллик, шунинг учун бебақдор. Гулнинг гўзаллиги эса тўқ гўзаллик, чунки унинг бағрида ҳаёт бор, шунинг учун абадий гўзалликдир. Ғунча гулдан ҳам гўзалроқ, чунки унинг бағрида икки ҳаёт — ўз ҳаёти ва яна гул ҳаёти бор.

1963

Биз бугун поэзиямизда шўрчан учирма бўлиб юриб, энди дадил қанот қоқайтган, баъзан йиқилиб тушса ҳам лекин шеърятнинг баланд чўққиларини кўзлаётган бирмунча ёшларимизни кўриб қувонгани йиғилдик.

Ким билади бу ерда қимлат ўтирипти экан! Ҳали чиқиб ўз асарларини ўқиб берадиган, ёки кейинги шунақа йиғилишларда ўқигани навбат қутиб турган ёшлар орасида ўз замонасининг Навоийси, Пушкини бўладиган одам йўқ деб ким айта олади? Агар бўлса битта-иккитамикан?

Ўша муборак кунларга етишганимизда бугунги ва шунга ўхшаган бошқа йиғилишларимизни ўз замонасининг Навоийси, Пушкини бўлиб қолган одамлар ҳам эслайди, бу ерда унинг биринчи парвозини қўрган одамлар ҳам эслайди.

МАЛАҲАТ

роти билан ундирди, ўстиради. Лекин талантни ўстириш, аввало, талант эгасининг ўзига боғлиқ. Навоийнинг бир ҳикмати сўзи бор:

**Гарчи қуёшдин парвариш олам юзига ком эрур,
Сахрода қамгоғу тикан, бўстонда сарву гул битар.**

Яъни: қуёшнинг нури барчага баробар бўлса ҳам, сахрода тикану, бўстонда сарву гул битади. Бу жуда қучуқ, жуда зўр гап, дўппини ерга қўйиб, хўп ўйлаб кўрадиган гап. Бир хилда талантга эга бўлган икки одам бир хилдаги шароитда икки олам бўлиб қолиши мумкин.

Демак, яхши шоир бўлиш учун катта талант, яхши шароитнинг ўзи кифоя қилмайди. Бунга адабиётимиз тарихида мисол жуда кўп.

Мен адабиётга қадам қўйгандан бери адабиётга кириб чиққан одамларнинг сони бор-у, саноғи йўқ. Буларнинг бир қисми ёзиш-чиқишга бўлган ҳавасини талант деб ўйлаган, шунинг учун адабиётга янглиш кирган одамларда.

Буларнинг яна бир қисми адабиёт қалбнинг бир чеккасини эмас, ҳаммасини талаб қилишни билмаган, талант кун сайин меҳнат билан жило бериб турилмасанга, буткул яроқсиз ҳолга келиб қоладиган асбоб эканидан беҳабар кишилар эди.

Буларнинг учинчи қисмини ғурур-манманлик кемириб, еб, сафдан чиқариб ташлади. Булар беш-ўнта ўқувчи орттирар-орттирмас кеккайиб, ўқимай қўйди, ўсишдан тўхтади, танқид қўлига кирмайдиган бўлиб қолди; ўзининг қучига ортиқча ишониб ўқувчини менсимай, паллапартиш нарсалар ёзиб китобхонни ўзидан бездирди. Булар орқадан келайтган ёшларнинг оғи остида қолиб, эсдан чиқиб кетди.

Буларнинг тўртинчи қисмини ўз ҳаётини тартибга солмаслик, яшай билмаслик хароб қилди. Ҳаётни ташкил қилолмаслик, турмушда интизомсизлик адабиётимизга катта зарар етказди.

Бундай хурсандчилик кезларида кўнглига унча хуш келмайдиган ўтган-кетган гаплардан гапириш яхши эмас, албатта, лекин яхши овқатга озроқ мурч сепилса, иштаҳа очилади, холос. Адабиётимизнинг келажиги — катта ўзбек адабиётини яратувчи талантли, меҳнатсевар ёшларимизга муваффақият тилайман.

1956

XX асрнинг иккинчи ярми – XXI аср бошидаги ўзбек адабиётида таниқли ижодкор Пиримкул Қодировнинг алоҳида ўрни бор. "Уч илдиэ", "Олмос камар", "Юлдузли тунлар", "Авлодлар довои", "Она лочин видиси" каби романлари, ёзувчи номини жаҳонга танитди. Адибнинг филолог олим сифатида ёзган асарлари — "Халқ тили ва реалистик проза" (1973), "Тил ва дил" (2005), "Тил ва эл" (2010) рисоалари адабиётшунослигимизни бойитган илмий асарлардир. Айниқса, ёзувчининг "Тил ва эл" (Тошкент. "Маънавият". 2010) бадмалар тўплами унинг она тилимиз жонкуяри эканлигини кўрсатиши билан бирга тилга оид қўлдан тарихий маълумотларнинг берилиши, тилимизнинг ривожланиши учун хизмат қилган улуг шоирлар

ТИЛ ЖОНКУЯРИ, ТАРИХ БИЛИМДОНИ

ижоди таҳлил этилгани билан аҳамиятлидир.

Тилдаги бетакор сўзлар халқнинг турмуши, тарихи, руҳиятининг ифодаси бўлгани учун тил тарихини ўрганиш, тилга эътибор халқ тарихига, халқ маънавиятига эътиборнинг олий намунасидир. Ёзувчининг "Минг йиллик илдиэлар", "Амир Темур маънавияти тилимиз кўзгусида", "Алишер Навоий — ўзбек адабий тилини мумтозлик даражасига кўтарган сиймо", "Бобур Мирзо ижодида мумтоз тилимиз тақомили", "Мумтоз адабий тилимиз қандай кенглишига эътибор берилган" ва бошқа бадмалари фактик материалларга бойлиги, тарихий асарлар теран таҳлил этилиши билан ажралиб туради. П. Қодиров эски ўзбек тилини чиғатой тили деб аташ нотўғри эканини илмий жиҳатдан исботлаб берди. "Сунъий ясалган "чиғатой тили" тушунчасини Алишер Навоий ва Бобур Мирзо тилига нисбатан татбиқ этиш, янада сохта атама тарихини ХХ асргача чўзиб келиш илм-фанга эмас, фақат қарам қилинган халқларнинг юксак маданиятини камситишга хизмат қилган гайриилмий бир сиёсат эди", деб ёзади адиб.

П.Қодиров Навоий ва Бобур ғазаллари тилини шарҳлаб, бу икки улуг шоиримиз ўзбек мумтоз адабий тилини ривожлантиришга жуда катта ҳисса қўшганини кўрсатиб беради: "Навоий ўз она тилини ўн саккиз минг оламдан ҳам ортиқ деб улуғлайди. Унинг ҳазиналари дурларга тўла, унинг гуллари осмон юлдузларидан ҳам равшандир. Унинг кўп бойликлари ҳали эл оёғи етган эмас, яъни бу бойликлар очилмаган қўриқлар каби сакланиб турибди". Адибнинг тил борасидаги фикрлари шевадардаги товушлар алмашинувиини кўрсатиб, матнлардаги ўзгаришлар сабабини тинқиллаштириши билан ҳам аҳамиятли.

Тилимизнинг тадрижий ривожидagi узвийликни кўрсатар экан, ёзувчи энг қадимги ёзма ёдгорликлардан тортиб, бугунги кундаги ўзбек тилимизда ҳам учрайдиган "олтин, кумуш, темир, тоғ, қўй, ой, йил" каби юзлаб сўзларни мисол келтириб, ўзбек тили тарихи нақадар қадимийлигини ўқувчи кўз ўнгига мунаввар қилади.

Пиримкул Қодировнинг Чўлпоннинг сўз санъати ҳақидаги фикрлари шоир ижодининг яна бир ёрқин томонини намойён этади. Гоя ва туйғу бирлиги, тилнинг бойлиги дил бойлиги эканини ўқувчи онгига сингдиради. Адиб тарихий мавзуда машҳур романлар муаллифи сифатида тарихий манбаларни яхши ўрганган. Тадқиқотчи сифатида тарихий фактларни яхши билиши унинг "Амир Темур сиймоси" (2007) рисоласида ҳам ўз аксини топган. Тадқиқотнинг муҳим жиҳатларидан бири тарихни ҳолис назар билан ўрганиш, тарихий фактларни маълум бир манфаатлардан келиб чиқиб эмас, балки илмий далилларга суянган ҳолда талқин қилишда кўринади. Тадқиқотда буюк саркарда Амир Темурнинг давлат бошлиғи ва инсон сифатидаги қиёфаси яхши кўрсатиб берилган.

"Амир Темур сиймоси" рисоласи бадий асардек катта қизиқиш билан ўқилади. Ёзувчи тарихий фактларни китобхон ҳолда қолдирган даражада тинқил тасвирлайди. Илмий бадиа шаклидаги бу асар қўллаб тарихий манбаларга суяниб ёзилгани ва улардан керакли иқтибослар келтирилгани унинг қадрини янада оширган. Ш.Яздий, Н.Шомий "Зафарнома"-лари, М.Натанзийнинг "Мунтахаб ут-таворихи" китоби, Ибн Арабшоҳ, Хофиз Абрўларнинг ёзганлари ва бошқа кўпгина тарихий китоблардан келтирилган иқтибослар фикримиз далилидир.

Китоб икки катта қисмдан ташкил топган. Етти фаслдан иборат "Озодлик йўлидаги тик довлар" номли биринчи қисмда Сохибқирон тақдирдаги бурилиш палласи, мўғулларга қарши кураш, ички ғанимлардан қутулиш жараёнлари ёрқин тасвирланган. Айниқса, 243 та жасур сарбозлари билан беш мингдан ортиқ душман лашкари ҳимоя қилаётган Қарши қалъасини забт қилиши кишини ҳайратга солади.

"Жаҳон микёсига қиққан фаолият" деб номланган иккинчи қисмда Амир Темурнинг зафарли юришлари, Жете ва Олтин Ўрдага қарши кураш, Тўхтамишхонни маъх этиш, турк султони Йилдирим Боязид билан жанг ва Сохибқироннинг бу муҳорабадаги саркардалиқ маҳорати ёрқин ифода этилган. Амир Темур

жангга кирганда унинг овози, шижоати душманларга ваҳима солган. Темурбек ўз қўшинининг олдинги сафларида бўлиб душман билан жанг қилиши, ботир сарбозларига шахсий намуна бўлиши мўътабар илмий манбаларга суянган ҳолда тасвирланган. Пиримкул Қодиров Амир Темур сиймосини чизар экан, биринчи навбатда "Темур тузуклари"га суянади. Амир Темур сиймоси ҳақида ўқувчида янги, ҳаққоний тасаввур пайдо қилади. Сохибқирон

Давлат мукофотига номзодлар

мутафаккир инсонларга хос теран тафаккур қилар, фалсафий мушоҳада юритар эди. Бунга машҳур олим ва сайёҳ Ибн Халдун билан суҳбат мисол бўла олади. Пиримкул Қодиров Амир Темурни тарихда чўқур из қолдирган саркардалар Александр Македонский, Юлий Цезар билан қиёслайди ва Сохибқироннинг юксак инсоний сифатларини тўғри кўрсатади. Масалан, Александр Македонский ҳам, Юлий Цезар ҳам қанчалик жаҳонгир бўлмасин, бирор сулолага асос сола олмадилар. А. Македонскийдан сўнг у бирлаштирган ҳудудлар тезда парчаланиб кетади. Жаҳон тарихида давлатчилик, салтанат тузиш санъатини яратишда Амир Темурнинг ўрни улардан ва бошқа жаҳонгирлардан кўра бениҳоя ўқсакдир. Пиримкул Қодиров Амир Темур сиймоси ҳақида фикр юритар экан, тарихга ҳолис ёндашади. "Темур тузуклари"га асосланиб, сохибқирон ўз тийнатишни тафтиш қилишда ҳам мурасасиз бўлганини кўрсатади. Масалан, Амир Темурнинг Амир Аббос тўғрисидаги гапларни текшириб кўрмасдан уни ўлимга буюргани ва кейинчалик афсус қилганини мисол қилиб келтирилади.

"Амир Темур сиймоси" илмий бадияси ўқувчига Сохибқирон ҳақида янги маълумотлар бериб, Амир Темурнинг тафаккури кенг, улуг ва оламшумул шахс эканини англашга ёрдам беради. Яъни муаллиф алоҳида таъкидлаганидек, "Амир Темур ўзига хос образли тафаккур ёрдамида салтанатнинг тартиб-қондаларини фалакнинг ўн икки буржидида мувозанат ва уйғунликка муқояса қилиб яратганилиги Сохибқироннинг ҳамма масалага мутафаккир сифатида ёндашадиган ва тарихда мисли кўринмаган англичанларни кашф этишга қодир ижодкор бўлганлигидан далолат беради".

Бинобарин, юқориди тилга оlingан фикрлардан шундай хулоса қилиш мумкинки, таниқли адиб ва адабиётшунос олим Пиримкул Қодировнинг "Тил ва эл", "Амир Темур сиймоси" асарлари Давлат мукофотига ҳар жиҳатдан муносиб асарлар сирасига қиради.

Адхамбек АЛИМБЕКОВ,
филология фанлари
номзоди, доцент

Методологик тафаккури шаклланмаган адабиётшунослик фан соҳаси сифатида нолга тенгдир. Мустақиллик даврининг энг илгор адабиётшунос-олимлари ўтган йигирма беш йил давомида айна муаммони бартараф этиш, миллий адабиётшунослигимиз методологиясини ишлаб чиқиш, ушбу фанни жаҳон илм-фани стандартлари даражасига кўтариш устида иш олиб бормоқдалар. Филология фанлари доктори Баҳодир Каримовнинг илк сатрлари 90-йиллар охиридаги ёзилган "Абдулла Қодирий

ва герменевтик тафаккур" (Тошкент: Akadempnashr, 2014) номли монографик тадқиқоти адабиётшунослигимиздаги мана шундай орғикли муаммони ҳал этиш йўлидаги жиддий ури-нишлардан.

Шу маънода монография ижтимоий-маънавий, бадий-эстетик, фалсафий-бадий, илмий-назарий жиҳатдан муҳим нуқталарга эга. *Биринчидан*, китобга ўзбек романчилигининг бунёдкори Абдулла Қодирий ижоди манба қилиб оlingан. Ёзувчи ижодига оид бир асрлик адабиётшунослик материаллари монография учун тадқиқот объекти вазифасини бажарган. Бунда олим ўтган аср 20 — 30-йилларидаги эски ўзбек ёзуви ҳамда ислоҳ қилинган латин алифбосида нашр этилган газета, журнал, алоҳида тадқиқот ва илмий рисоаларни тўплаш, умумлаштириш, тадқиқ этиш йўлидан борган. Совет ҳукумати махсус хизмати томонидан "дахл қилиб бўлмайдиган" архив материалларга айлантирилган маълумотларни тўплаган ва тадқиқот ишида фойдаланган.

Аммо бу манбалар "Абдулла Қодирий ва герменевтик тафаккур" монографиясидаги ўзбек адабиётшунослиги материалларининг учдан бирини ташкил этади, холос. Китобнинг кейинги қисмида И.Султон, М.Қўшонов, О.Шарафиддинов, Ҳ.Абдусаматов, А.Алиев, Б.Қосимов, А.Раҳимов, У.Норматов, Н.Каримов, С.Мирвалиев, Б.Назаров, Б.Дўстқоров, И.Ғафуров, Х.Султонов, Р.Иноғомов, М.Қаршибой, А.Раҳимов, Н.Боқий, Р.Тожибоев сингари адабиётшунос ва адибларнинг Абдулла Қодирий ижодига доир турли мазмун ва шаклдаги ишлари тадқиқ этилган. Ўзбек қодирийшунослигида намоён бўлган назарий-эстетик, илмий-танқидий, бадий-публицистик фикр-хулосалар, монографик тадқиқотлар талқин назарияси нуқтаи назаридан ҳолис ўрганilган ва баҳоланган. Ўзбек қодирийшунослигининг совет ва мустақиллик даврига хос концептуал принциплари солиштирилиб, миллий адабиётшунослик методологиясига доир салмоқли хулоса ҳамда тақлифлар ўртага ташланган.

Иккинчидан, монография муаллифи қодирийшунослик муаммоларини фақат ўзбек адабиётшунослиги манбалари доирасида ўрганиш билан чекланиб қолмаган. Монографиянинг салмоқли қисмини хорж қодирийшунослиги тадқиқи ташкил этган. "Дунё олимлари нигоҳи" деб номланган бўлимда америкалик адабиётшунослар Эдвард Олверт, Эдин Наби, Христафор Мурфи, германиялик

олимлар Ингеборг Балдауф, Зигрид Клайнмихеллар, татар олими Зариф Башир, ўзбек муҳожир олимлари Бойимирза Хайит, Азимзода, Қ.Исроилхонларнинг салмоқли, ўзбек адабиётшунослиги учун янглик бўладиган асарлари таҳлил этилган. Эътиборли жиҳати шундаки, Б.Каримов аксар хорж олимлари тадқиқотларини оригинал(немис ва инглиз тиллари)да ўқиб, оригинал усулда тадқиқ қилган. Муаллиф бу асарлар таҳлили асосида шундай фикрни илгари суради: "Маълум бўлмоқдаки, салкам бир аср мобайнида хорж олимлари Абдулла Қодирий ижодига турли аспектлардан ёндашиб тадқиқ этганлар. Албатта, баъзи мақолаларда тузумлараро гоёвий кураш таъсири, айримларида ўта субъективлашув ҳолатлари кузатилади. Шунингдек, Абдулла Қодирий ижодини иккинчи бир миллат ёзувчилари ижодига қиёсан ҳолис ўрганган ёки жаҳон ада-

ЯНГИЛАНГАН ТАФАККУР

биётшунослиги методлари контекстида ўринли талқин этган олимлар ҳам бўлди".

Учинчидан, илк бор айнан Б.Каримов томонидан ўзбек замонавий бадий-эстетик тафаккури майдонига жаҳон адабиётшунослигининг энг фаол, энг теран тадқиқот усули — герменевтика методи мазмун-моҳияти, бор қўлаи даражасида олиб кирилдики, бу монографиянинг энг муҳим утуғи ҳисобланади. Монографияда герменевтика методи уч жиҳатдан тадқиқ этилган ва илмий-назарий синтез қилинган: а) герменевтик тафаккурнинг маншаъи ва манбалари қиёсий ўрганilган, фалсафий-бадий критерийлари ишлаб чиқилган. Бунда муаллиф қадим юнон мифологияси, фалсафаси, адабиётшунослиги ҳамда бадий материалларини анализ этган, илмий синтезлаган ва ўзбек адабиётшунослиги учун муҳим назарий хулосаларни илгари сурган; б) монографияда Шарқ маънавий-маърифий, бадий-эстетик тафаккури тарихида мавжуд тафсир, шарҳ, таъвил, таъдил илмлари, буларнинг жаҳон герменевтик тафаккури шаклланишидаги ўрни ва аҳамияти ҳақида фикр юритилган. Айнаи умумлашмаларни ўзбек мумтоз адабиёти, жаҳон адабиёти, фольклор, адабий танқид, хусусан, қодирийшуносликка татбиқ этиш йўл ва усуллари кўрсатиб берилган. Ўйлашми-ча, бунда муаллифининг араб ва форс тилларини билиши қўл келган; в) замонавий герменевтика илмининг етакчи вакиллари Ф.Шлайермахер, В.Дилтей, М.Хайдеггер, Г.Гадамернинг герменевтика фалсафаси ва назарияси хусусидаги қарашларини таҳлилий ўрганilган, назарий умумлаштирилган, уларга танқидий нуқтаи назардан ёндашиб, талқин назариясининг миллий адабиётшунослик истиқболидаги вазифалари белгиланган.

Буларнинг ҳаммаси Б.Каримов монографиясининг назарий жиҳатдан мукамал, ижтимоий-маънавий жиҳатдан долзарб, бадий-эстетик қамров нуқтаи назардан жаҳоний қўламга эга эканини кўрсатади.

Ниҳоят, *тўртинчидан*, Б.Каримов герменевтика методининг фақат фалсафий ва назарий асосларини кўрсатиш билан

чекланиб қолмаган. Абдулла Қодирий асарлари тадқиқи асосида айнаи методнинг амалий жиҳатдан нақадар фойдали, қўламдор ва чўқур эканини исботлаган. Монографиянинг бошқа жойларида бир ижодкор ёки бир асар матнига бир неча талқин усуллари асосида ёндашувнинг талқин назарияси (герменевтика) нуқтаи назаридан муҳимлигини асослаб берган муаллиф "Сатиринг талқин сирлари" деб номланган бўлимда айнаи самарали усулнинг амалий жиҳатларини таҳлилий кўрсатади. Ўта мураккаб ва шиддатли давр зиддиятлари балқиб турган асарлар, унинг ортида яширинган Абдулла Қодирий "мен"и, асарлар қаттидаги муаллиф концепциясини бундай нозик тушуниш, герменевтик доирага солиш учун Б.Каримовга қодирийшунослар қўлаган тадқиқот методлари охирик қилган эди, албатта. Адабиётшуносликдаги муайян турғун-

лик, йўлсизлик муаммосини тўғри англаган Б.Каримов ечимсиздек туюладиган шундай чигал муаммоларга герменевтик усулда ёндашади ва миллий адабиётшунослигимиз учун муҳим хулосаларни тақдим этади. Бундай муҳим хулосаларга ҳолислик, қўламдорлик, матни анализлаш ва синтезлаш, "талқини талқин" усулига таяниш, "бутунни қисм, қисмини бутун асосида текшириш", "герменевтик доира", поэтик структуралар ичига кириш, бадий-фалсафий умумлаштириш, назария ва амалий синтезлаш сингари қўллаб герменевтик талқин йўлларини система-лаштириш орқали келадикки, буларнинг барчаси бугунги ўзбек адабиётшунослиги учун янгликдир.

Герменевтика методининг олим томонидан қодирийшунослик асосида миллий эстетик тафаккур доирасига олиб кирилиши чинакам ҳодиса, миллий адабиётшунослигимиз методологиясининг янгилини десак, тўғри бўлади.

Хуллас, Б.Каримовнинг "Абдулла Қодирий ва герменевтик тафаккур" деб номланган ушбу монографияси миллий мафкура ва маънавият асосларини салмоқли даражада бойитиши, адабиётшунослик методологиясининг тақомиллашувига хизмат этиши, қодирийшунослик тарихи, бугунги, истиқболи ҳақида аниқ таъриф, тавсиф, таҳлил ва ташхис бериши, айниқса, жаҳон назарий-эстетик тафаккури стандартлари даражасида эканлиги, айрим нуқталарда замонавий Шарқ ва Ғарб адабиётшунослиги илми учун асос бўладиган фикр-қарашларни ўзида намоён этиши билан янги ва ўзига ҳосдир. Қолаверса, Б.Каримов келажак адабиётшунослигимиз равишга учун муҳим аҳамият касб этиши мумкин бўлган теран илмий потенциалга эга. Унинг сўнгги йиллари нашр этилган "Адабиётшунослик методологияси", "Қодирий насри — нафосат қасри", "Рухият алифбоси" сингари ўқув қўлаи, монография ҳамда илмий рисоалари бизнинг бундай хулосага келишимизга тўла имкон беради.

Узоқ ЖўРАКУЛОВ,
филология фанлари номзоди,
доцент

ИШҚ МАҲЛИЁСИ

маслакдош дўстлар ортири. Улар бир-бирларини "Мавлоно" деб эъзозлашар эдилар.

Ўтган асрнинг 60 — 70-йиллари Асқад Мухтор, Ҳамид Ғулом, Мирзақалон Исмоилий ва, айниқса, Туроб Тўла ТВда, Ўзбекистон радиосида жуда оҳангдор, таъсирчан, одамлар сел бўлиб тинглайдиган маънавий-маърифий чиқишлар қилишарди. Анвар Исроилов, айниқса, Асқад Мухторнинг ўзбек шеърини учун янглик бўлган ишларни қилишарди. Анвар Исроилов, айниқса, Асқад Мухторнинг ўзбек шеърини учун янглик бўлган ишларни қилишарди.

фалсафий миниатюр шеърларига, Туроб Тўланинг ўта сўзлом, ёқимли қўшиқлари ва чиқишларига ишқибоз эди. У шулар изидан бориб санъат дунёси ичига кирди. У ТВда Асрор Самад билан бирга ўзига хос кўрсатувлар олиб бора бошлади. Ўшанда унинг муаллифлик кўрсатувлари кўпчиликнинг эътиборини тортиб Анвар Исроилов тилга ва назарга тушди. Эл-юртга танилди. Унинг ўз мухлислари пайдо бўлди. Анвар Эркин Воҳидов каби тенгдошларига эътиқод билан эргашиб, кетма-кет бир қанча шеърий китобларини чиқарди. Махрамо-на қўшиқлар, ғазаллар ёзди. Улар пайдар-пай хушовоз хонандалар томонидан ижро этилиб турди.

Анвар Исроилов ўша пайтлари Ёнгин Мирзо, Туроб Тўла, Хусниддин Шарипов, Юсуф Шомансуров, Хайриддин Салоҳ сингари пешқадам қўшиқчи шоирлар сафига кирди.

Анвар Исроилов худди дўсти ва саф-

ган муҳит ичида нафас оларди. Эркин Воҳидов мана шу вақтда Есенин ва Блокни худди ўз туғишган биродарларидай севиб, ардоқлаб таржима қилиб чиқарган кезлар, адабий ҳаётимизда тоза шов-шувлар турган эди. Қайси давра бўлмасин, Есенин ва Эркин Воҳидов таржималаридан мувоҳасалар кетарди. Анвар Исроиловни-ку асти қўяверинг! У "Форс тароналари"ни бошдан-охир ёд олди, давраларда ширали овози, ўз шеър ўқиш манераси билан ўқиб юрди.

У шеърый оҳанглар селу селобасида юрарди. Шеър оҳанглари унга бамисоли сеҳрсоз мусикадай таъсир қиларди. Эркин Воҳидов ғазаллари, қўшиқлари, Есенин таржималари Анварни тубдан ўзгартириб юборди. Унинг ҳаёлчанлиги зўрайди.

Давлат бадий адабиёт наشريётида олтиминчи йилларнинг бошида бирга ишлаб юрган эдик. Анвар жуда яхши, саводхон муҳаррир эди. Лекин наشريёт ишлари уни қўлда ўзига тортмади. У эрталаб барвақт ишга келар, бирон соат теран ҳаёл оғушида бошнинг кафтлари орасига олиб ўтирар, худди қайгадир шошिलाётганда, юмушларини қўздан кечириб, сўнг аллақайларгадир ғойиб бўларди, кун бўйи иш столи мунғайиб бўш турарди. Бироз вақтлар шундай давом этди. Сўнг қутилмаганда у ТВга ишга ўтиб кетди. Журналист Асрор Самад каби янги

доши Талъат Солиҳов каби сўзнинг энг яхши маъносига чинакам эстет эди. Ўзгалликни жон-дилдан суяр ва қўтларди. Уни ўзгаллик шайдоси дейишарди ва бу сўз ҳаммадан кўра кўпроқ унга ярашарди.

Шулар билан бирга нироятда камтар эди. Шеърятга даъвоси катта эмас эди, лекин ҳаваси катта эди. Ҳавасмандлик унинг ўз туғишгани, мулки эди. Ҳавасмандликда биз тенгқурлар у билан тенглашолмасдик. Шу билан бирга, у тўғма суҳандон эди. Сўзларни чертиб-чертиб, дондона қилиб, беҳад авайлаётган, эркалаётгандай бўлиб талаффуз қиларди.

Менинг мақолаларимга кўзи тушиб қолса, бошини чиройли сарак-сарак қилиб дуторда парда ураётгандай, "Хуб ичига кириб ёзасиз-да, мавлоно!", деб кўярди.

У қаерларда ғойиб бўлиб юради десак, ўз қаҳрамони Есенин каби ўз Айседора Дунканини қидириб кетган экан. Унинг қидирадиган, ўз йўлини топадиган пайти келган эди. Бу париваш йигит истаганини, қидирганини топди. Айседорадан кўра шулҳаҳкор, хушовозроқ санъаткор қизини Фарғонадан топди. Уни кашф қилди. Назира ва Ҳалима Холбоёвевалар ўзгал овоз билан эл-юртни тонг қолдирдилар. Анвар ўзи излаган бахт ва илҳом парисига эришди.

Анвар Исроилов содда, дилтортар, дилпарвоз инсон эди. Ўзбекнинг ҳаётини, ўзбекликни жуда содда, ўта прозаик ва, шу билан бирга, ўта анаварона қилиб, "Ғазал ёзилади, нон ёпилади" деган шеърининг нақоратида бадий, фалсафий муҷассамлантирилган ва қўшиқча айлантирилган эди. У ўзининг бу миллий ақидасига қаттиқ ишонарди.

У ахлоқ, маънавият, ҳавасмандликда замонасининг яғнаси эди.

Иброҳим ҒАҒУРОВ

Адабий-бадий нашрлар

"МАЪНАВИЙ ҲАЁТ"

2017 йил, 2-сон

Журналнинг илк саҳифаси Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 9-май — Хотира ва қадрлаш кунига бағишланган нутқидан оlingан парча билан бошланади. Эшқобил Шукрунинг "Уруш учун туғилмаганлар" сарлавҳали мақоласи миллат руҳининг таянч устунлиридан саналган хотира ва қадр мавзусига бағишланган. Тарих фанлари номзоди Омонулло Бўриев ва Темирийлар тарихи давлат музейи илмий ходими Абдулҳамид Муталовнинг "Бобомерос бунёдкорлик" мақоласида Сохибқироннинг шахарсозлик ва боғлар яратишга доир фазилатлари тилга оlingан. Ўзбекистон Қаҳрамони Зикир Мухаммадҷонов буюк актёр Шукур Бурҳонов ҳақидаги хотираларини арақлаб "Улкан қоянинг нафис тўғўғулар"дан сўз очса, Шодмонкул Салом "Тақдир компаси"да "улуг уммонларга тўшурган, минглаб оролларга сочилиб кетган гўзал япон диёри" фарзанди, ўзбек-япон халқлари маданияти алоқасига катта ҳисса қўшган Кюдзо Катони эҳтиром билан ёдга олади. Шаҳноза Роҳиева тиббиёт фанлари доктори, Америка кардиологлар коллегиясининг аъзоси Миржамол Зуфаров билан "Мангу жумбоқ қаршисидаги ўйлар" ҳақида суҳбат қуради.

Журнал саҳифаларидан, шунингдек, Ш.Бобоқуловнинг "Эл қаердан бошланади?", А.Рўзиевнинг "Хартаг қишлоғига талпинган Ливан", Н.Ашурлиевнинг "Ўқиш, ўқиш ва чўқиш... ёки "фойда"нинг сабаби қаерда?", Б.Жуманиевнинг "Маънавий ҳавфсизлик нима?" сингари баҳсли, мунозарача бой мақолалари ўрин олган.

"Тахлам қаттидаги жавахир" рукнида берилган маърифатпарвар бобомиз Абдулла Авлонийнинг "Маданият тўлқунлари" номли маънавий маънавий таҳдидлардан огоҳ бўлишга, маданият ва маърифат ҳимоясига собит туришга даъват этади. Ўзбекистон халқ рассоми Рўзи Чориев ва унинг ранглар рақс этган асарлари билан "Табиат яшаётган уй"да учрашасиз.

Саодат ҲАФИЗОВА,
ўқитувчи

ОНА ДИЁРГА МУҲАББАТ

Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби, таниқли мусаввир Алишер Аликулов замонавий тасвирий санъатда ўзига хос алоҳида йўналиш яратган етук ижодкорлардан бири. Унинг ижодида Марказий Осиё тарихи ва маданияти, ХХI аср Ўзбекистон тасвирий санъатининг энг яхши ютуқлари ўз аксини топган. Юксак маънавият, инсонпарварлик, руҳий комиллик сари интилиш ва улугворлик Алишер Аликулов ижодида хос фазилатлардир.

Рассом ижоди, аввало, Ватан, унинг қадриятлари, анъана ва урф-одатлари, тарихий шахслар ва миллий образлар билан узвий боғлиқ. Шу билан бирга, унинг асарларида анъана ва замонавийлик, миллий ва умуминсоний қадриятлар теран акс этганини кузатиш мумкин. Шунинг учун бўлса керак, асарлари миллият, дини, ёши ва ижтимоий келиб чиқишдан қатъи назар, барчага бирдек тушунарли. Маънавий меросга назар, миллий маданиятни англаш жараёнлари мусаввирни узоқ ва яқин ўтмишдаги Ватан тарихига, унутилаёзган қадриятлар қатламига, бир вақтлар қатағонга учраган одамларга оид мавзуларга жиддий эътибор қаратишга ундади. Бинобарин, мусаввир ижодида тарихий мавзунинг етакчи ўрнида экани ана шунинг натижасидир.

А.Аликуловнинг сўнгги йилларда яратилган "Улоқ", "Довон", "Овга", "Машойхлар", "Элчилар", "Совга", "Муножотни тинглаб", "Хукмрон" каби асарлар туркуми алоҳида аҳамият касб этади. Мазкур ишларни шартли равишда "тарих зарвараклари" дея эътироф этиш мумкин. Мавзуга атрофлича ёндошган рассомнинг ҳар бир асарида Ватан тарихи, маданияти, урф-одатлари ва анъаналарига чексиз ҳурмат-эҳтиром аққол кўзга ташланиб туради.

Айни пайтда ҳар бир асар ўз ичига бир олам мазмун ва моҳиятни қамраб олади. Масалан, мусиқа билан боғлиқ "Муножотни тинглаб", "Машойхлар" асарларида аниқ даврни ифода этувчи турли унсурлар ёрдамида мажозий-сўфиёна муҳит яратиб, боқий дунё ҳақидаги мушоҳадасини шу асосда акс эттиради. Маҳобатли композицияларда кўп муножот этилган қиёфалар ўрнини куй тинглаётган файласуф – шоирлар ва машоққлар эгаллайди. "Улоқ", "До-

Айни пайтда рассом мумтоз реалистик маҳобатли рангтасвирнинг бирламчи воситаларидан ўринли фойдаланган. "Довон", "Овга" асарларида биринчи планда асосий сюжет ва қаҳрамонлар тасвирланган

Давлат мукофотига номзодлар

вон", "Совга" каби мураккаб композицияларда эса бетакорор пластика ва ранглар ечимига эришган. Мазкур асарлар мазмун ички кучли динамика ҳолат, шарқ ва ғарб тасвирий санъати эстетикасининг бетакорор уйғунлиги орқали ёритилган.

ҳам мустақил равишда мукамал, тугалланган асар сифатида эътиборга лойиқ. Бу ҳол рассомнинг кўпқиррали истеъдодидан далолат беради. Айтиш жоизки, юқорида тилга олинган асарларда ижодкор ўзбек халқи тарихи саҳифаларидан,

анъанавий қиёфа ва оҳанглардан, шунингдек, асрлар давомида шаклланган урф-одатларга оид сюжетлардан муваффақиятли фойдаланган.

Алишер Аликуловнинг "Амир Темурнинг Тўхтамиш устидан ғалаба-си", "Ватан учун", "Элчилар қабули"

каби қатор дастгоҳли рангтасвир асарларининг композицион ечими мураккаб бўлиб, тарихий

шахслар акс этган кўп қиёфали жанг сахналаридан иборат. Тўйинган ранглар мажмуаси алоҳида ҳиссий кайфият яратишга хизмат қилган. Шунингдек, мураккаб мавзуларга кўл урган рассом ҳар бир асарида ҳаққонийликка қатъий риоя қилади. Картиналаридаги қаҳрамонлар образини чуқур ва кенг очиш мақсадида ўша давр либослари, қурол-яроғлари, от анжомлари, шунингдек, маълум даврга оид буюмлардан унумли фойдаланади. Асарларни кўздан кечирган одам рассом ўзбек халқининг кўп маданий меросини чуқур ўрганганини англайди.

Мусаввир ижодида маҳобатли рангтасвир асарлари алоҳида ўрин эгаллайди. Олимпия шон-шухрати музейи учун ишланган "Қадимий Бақтрияда спорт ўйинлари" деворий сурати услуб жиҳатидан ўзига хос бўлиб, икки тархли композицияда антик атлетларга қарама-қарши шарқ курашчилари, камончи ва чавандозлар қиёфалари тасвирланган. Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучлари музейи учун яратилган тарихий мавзуга оид маҳобатли рангтасвир асари уруш, жанг жанрининг қонун-қоидаларини ўзида муҷассам этган асар сифатида қадри.

Мусаввирнинг Ўзбекистон тарихи давлат музейи учун ишланган "Халқ кўзғолонлари ва жадидчилик

ҳаракати" маҳобатли рангтасвир асари тўлиғича фуқаролик ва ватанпарварлик тўғриси билан сугорилган. Мавзунинг бадий ифода этиш йўсини кенг қамровли ва сермаъно бўлиб, қарама-қарши ранглар уйғунлиги орқали ўша давр тарихий муҳити берилган.

А.Аликуловнинг "Амир Темур дунё тарихида" номли маҳобатли рангтасвир ишида Соҳибқироннинг дунё тарихида тутган ўрни акс этирилиди. Унда ҳукмдор шахснинг ўзига хос жиҳатларини таъкидловчи яратувчанлик ва бунёдкорлик фаолияти, инсоний фазилатлари сатҳ ва персонажлар билан мувофиқлаштирилган. Девор сатҳида маҳобатли услубдан фойдаланган мусаввир ўзининг юксак профессионал малакасини намойиш этган. Рассомнинг унинг замонавий тасвирий санъатда ўз ижодий мактабини яратганидан далолат беради. Унинг асарлари муҳлислар, хусусан, ёшларда она Ватанга, ўз тарихи, маданияти ва санъатига ҳурмат-эҳтиромни, гўзалликдан завқланиш туйғусини тарбиялашга хизмат қилади.

Шу билан бирга, тарихий мавзуда яратган асарлари воқеликни теран фалсафий талқин қилиши билан замон ва маконлар оша долзарблигини йўқотмаслиги шубҳасиз.

Хулоса қилиб айтганда, Алишер Аликуловнинг кўп йиллик ижодий изланишлари, юксак ватанпарварлик руҳида яратилган туркум дастгоҳли ва йирик рангтасвир асарлари Ўзбекистон Республикасининг санъат ва меъморлик соҳасидаги Давлат мукофотига ҳар жиҳатдан муносибдир.

Сурайё АЛИЕВА,
санъатшунослик фанлари
номзоди, доцент

УНИБ-ЎСГАН ЎЗ
ЮРТИНГДАН
АЙРИЛМА

Беназир санъаткор, неча авлод қўшиқчиларнинг беминнат ва улуг устози, Ўзбекистон халқ артисти Комилжон Отаниёзов Хоразм мақомларини, мумтоз ва халқ қўшиқларини, дostonларини, суvara ва савти сувораларини маромига етказиб ижро этиш билан бирга, ўзига хос янги услуб, миллий қўшиқчиликда ўзининг мактабини ҳам яратди. Ҳофиз дастуридан қорақалпоқ, туркман, тожик, қозоқ, ҳинд, озарбойжон сингари турли халқлар қўшиқлари ҳам ўрин олганди. Ҳозирги кунда ҳам устоз санъаткор ижро этган қўшиқларни унинг шогирдлари ва истеъдодли ёшлар завқ-шавқ билан қуйламоқда. Устоз санъаткор К.Отаниёзов ижро этган ўлмас қўшиқлар матнидан айрим намуналарни эътиборингизга ҳавола этамиз.

Яшаётган қўшиқлар

ЎЙНАР

Зулфунг очилиб, орази дилжў била ўйнар,
Ҳиндубачае шўхдур, су била ўйнар.

Ул шўх кўнгул лавҳини этиб тийра нафасдин,
Бир тифдур, айлессаки, кўзгу била ўйнар.

Ўйнай-ўйнай боғлади ўйкумин фусундин,
То ғамзаси ул наргиси жоду била ўйнар.

Тонг йўқки, кўзунг бўлса кўнгул бирла мулоиб,
Мажнунга, ажаб йўқ, агар оху била ўйнар.

Бир дўйини бозигар эрур чамбар ичинда
Холингни, ўшул халқан гесу била ўйнар.

Зоҳид била нафе этса тамасхур, не ажабким,
Ит сайд қилур вақтда тулку била ўйнар.

Муғ дайрида маст ўлса Навоийни кўрунким,
Бир олма киби гунбади мину била ўйнар.

ХОРАЗМ СЕГОҲИ

Ҳоҳу хатини ҳаёлидин, эй сарви гулзуор,
Ҳақи кўзума хол тушгунур, гаҳи губор.

Юзунгда хол сафҳада томган киби қаро,
Холинг малоҳати тўз эрурим, қарода бор.

Жонимни ўртаган юзу холингни билмасанг,
Ўт шуъласида айла гумон бир ўчук шарор.

Билман, кўнгулда холингарининг ҳаёлидур
Ё кирпигинг тиканларин айлалбсен устувор.

Ҳар дам кўнгул ҳалоку кўзум тийра бўлмагин,
Билтай бировки, ёри эрур шўху холдор.

Машшотан қазо бемашиш холу хаттини,
Бешхтиёрликда манга борму ихтиёр?

Мискин Навоий холи лабинг кўрса, жон берур,
Боқсанг не бўлди суварти ҳолига, эй нигор?

ҲАР ҚАЕРГА БОРСАНГ...

Мастона юргунча мусофир юртда,
Униб-ўсган ўз юртингдан айрилма.
Мағрур қалқик қабил нафс деган дардда
Домга тушиб, қанотингдан айрилма.

Таваккал эт — халққа сиринг бериб бор,
Сабрли бўл, бесабрлик ҳам бекор,
Ҳар қаерга борсанг, насибангилар ёр,
Бой бўлай деб, иззатингдан айрилма!

Номардлар ҳам ярамаслар, ночорлар,
Тузинг ичиб, ишинг бўлса қочарлар,
Сирингни фох этиб, айбинг очарлар,
Қадринг билган улфатингдан айрилма!

Ғадоларинг кўнгли шохликни тилар,
Нодон кўнгли ёлғон сўзин рост билар,
Беқадрлар душманнингта дўст бўлар,
Таълим берган устодингдан айрилма!

Биров қашшоқ бўлиб, биров бой бўлар,
Ҳар кишининг бахти-иқболи қулар,
Бошга нима келса, тилингда келар,
Махтумқули, халқ ёлдан айрилма!

ЁР ҚАРО КЎЗЛАРИНГ

Панжарадан мойил-мойил боққан ёр,
Ёр қаро кўзларинг на тилар мандан?
Ширин жоним ишқ ўтига ёққан ёр,
Ёр қаро кўзларинг на тилар мандан?

Шул қаро кўзингта банда бўлойин,
Ёр сандан айрилсам қанда бўлойин,
Ман бир тилло узук — санда бўлойин,
Ёр қаро кўзларинг на тилар мандан?

Саҳар эрта туриб боқсам ҳар ёна,
Ёр сани кўрмасам қолам ҳайрона,
Ногоҳ кўзим тушди, қолдим сарсона,
Ёр қаро кўзларинг на тилар мандан?

Кўзларинг жаллоддир, олар жонимни,
Кипригинг наштадир, тўқар қонимни.
Сан сурансанг ман берайин жонимни,
Ёр қаро кўзларинг на тилар мандан?

Мункиринг кўнглидан кетмас гумонин,
Булбулнинг дастидан гулнинг думонин,
Сайдхон Ҳамронинг дарду армони,
Ёр қаро кўзларинг на тилар мандан?

ХУНАР ХУНАРДАН УНАР

Мамлакатимизда хунаромандчилик ва халқ амалий санъатини янада ривожлантириш, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш борасида ҳукуматимиз томонидан қабул қилинаётган қатор фармон ва қарорлар ҳудудларни комплекс ривожлантиришда хунаромандчиликнинг ўрни ва роли юксалишига кенг йўл очмоқда. Юртимиз хунаромандларининг қишлоқчилик, қанчиқорлик, ёғоч ўймакорлиги, заргарлик, зардузлик, қаштачилик, қандакорлик каби қўллаб йўналишларда эришаётган ютуқлари бунинг далилидир. Турли маҳсулотларга ранг бериш борасида олиб борилган изланишлар натижасида ўсимликлардан табиий ранг олиш технологиялари яратилгани таҳсинга лойиқ.

Халқ хунаромандлари ва усталари мураккаб, машаққатли меҳнат билан шугулланиш қаторида, улардан беш мингга яқини ўн икки мингдан ортиқ ёш йигит-қизга хунар ўргатаётгани юртимизда бу соҳаларнинг келажагига ишонч уйғотади. Ҳозирнинг ўзидаёқ хунаромандлар ишлаб чиқараётган буюмлар ва маҳсулотлар сони йигирма бештадан ўттиз тўрттага етди.

Қамол эт касбким

Қуни-кеча пойтахтимиздаги Фахур Ғулом номидаги маданият ва истироҳат боғида мусиқа ва танго кўрсатиш марказида 26 йиллигига бағишлаб ўтказилган халқ бадий хунаромандчилиги ва амалий санъати маҳсулотларининг тўққизинчи кўргазмаси соҳадаги катта ўзгаришларни яққол намоён этди. "Мустақил юрт хунаромандлари" деб номланган мазкур кўргазма-савдо давомида боғ ичи кўзни қамаштирувчи турли-туман маҳсулотлар билан тўлиб-тошди. Тошкент шаҳри, Қорақалпоғистон ва барча вилоятлардан келган юзга яқин уста-хунаромандларнинг нафис қаштачилик, заргарлик, зардузлик буюмлари, бетакорор нақшлари товланиб турган қулолчилик, ёғоч ўймакорлиги маҳсулотлари олдида одамларнинг кети узилмади.

Тадбир очилишида сўзга чиққан Республика "Хунароманд" уюшмаси раҳбари Ақобир Азимов, Ўзбекистон халқ устаси, академик Ортиқ Файзуллаев ва бошқалар хунаромандлар олдида кенг имкониятлар эшиги очилгани ҳақида тўлиб-тошиб сўзладилар.

— Боғда намоёиш этилаётган маҳсулотларни қўриб кўнглим яйради, — деди уста О.Файзуллаев. — Президентимизнинг хунаромандларга, айниқса, ёшларга шароит яратиб бериш, улар ўз маҳсулотлари билан юртимизда, керак бўлса, чет элларда бемалол савдо-сотик қилишларига йўл очиб, устaxonалар ташкил этишда ёрдамлашиш ҳақидаги сўзлари бизга билдирилаётган ишонч намунасикир. Бугунги бўлаётган нақшларни қўриб, "Қани энди ёшлигим қайтиб келса", деб орзу қилдим. Ёшларга, шогирдларимга ҳавасим келди. Улар истаган йўналишларида ютуққа эришишлари учун барча эшиклар очик.

Кўргазма давомида "Уста-шогирд" анъаналари асосида хунар ўрганган ёшлар ва моҳир усталар томонидан маҳорат дарслари ўтилди. Эстрада хонадалари, турли миллиятлар маданий марказлари фольклор жамоалари иштирокидаги концерт боғга келганларга манзур бўлди. Тадбирда, шунингдек, миллий хунаромандчиликнинг ривожига самарали ҳисса қўшиб, ёшларга хунарни ўргатаётган, ҳалол меҳнати билан эл ҳурматига сазовор бўлган хунаромандларга уюшманинг фахрий гувоҳномалари топширилди.

Ўз ахборотимиз

ТАСВИРЛАРДА ҲОФИЗ
СИЙМОСИ

Бадий академия академиги Отахон Оллабергандон К.Отаниёзов хайкалини яратиш борасида самарали ижод қилди.

Санъаткор сиймосини яратиш борасида бир қатор рассом ва хайкалтарошлар изланишлар олиб боришган. К.Отаниёзов суратини дастлаб китоб графикаси соҳасида самарали ижод қилган Михаил Рейх ярат-

ҳис-туйғу, ҳаракатларини аниқ ва жонли тасвирлаган. Ўзбекистон халқ рассоми Тўра Қурёзов 1967 йили Комилжон Отаниёзов таваллудининг 50 йиллиги муносабати билан унинг фотосуратига қараб рангтасвир портретини яратди. Ҳозирги кунда бу портрет ҳофиз уй-музейида сақланмоқда. Рассомнинг яқинда ишланган "Комилжон Отаниёзов" рангтасвир

асари Ўзбекистон Бадий академияси Марказий кўргазмалар залида намоёиш қилинмоқда. Унда Комилжон Отаниёзовнинг рубоб чалиб турган ҳолати, картина фониди эса қизил от, илҳом париси қўлида бола кўтариб турган ҳолатда тасвирланган. Асарнинг композицион ечими, рангларнинг уйғунлиги диққатга сазовор.

Бадий ижодкорлар уюшмаси аъзоси, моҳир хайкалтарош Шавкат Усмонов ижодида ҳофиз сиймоси алоҳида ўринга эга. Хайкалтарошнинг турли ҳажм ва бадий пластик ечимдаги ўндан ортиқ хайкал ҳамда бюстлари Маданият саройлари, театр бинолари фойсига ўрнатилган. Урганч Суратлар галереясида рассомнинг Комилжон Отаниёзовга бағишланган учта асари сақланмоқда. 1985 йили ишланган асарида бастакорнинг беморлик давридаги изтироблари, ички дунёси ҳаққоний аксини топган. Мазкур галереяда хаваскор хайкалтарош Сафо Дўсқоновнинг "Хоразм машшоқлари" асари, Хивадаги "Ичанқалъа" музей-қўриқхонаси мусиқа тарихи бўлимида Ўзбекистон халқ устаси Ҳайитмат Боғибековнинг отаси Сафо Боғибеков билан ҳамкорликда яратилган "Комилжон Отаниёзов портрети" го-рельеф асари сақланади. Бу асар хайкалтарошлик ва ёғоч ўймакорлиги санъатларининг уйғун бадий ечимига эга бетакорор асар ҳисобланади. Айниқса, портрет хошиясидаги хоразм нақшлари бежиримлиги билан диққатга сазовор.

Устоз санъаткорнинг 100 йиллиги муносабати билан ҳали тасвирий санъатнинг турли жанрларида муносиб асарлар яратилади, деб ўйлаймиз.

Озод СУЛТОНОВ,
Ўзбекистон Бадий академияси
ижодкорлар уюшмаси аъзоси

ҲАЁТ ВА ТАСАВВУР

Федерико ФЕЛЛИНИ (1920-1993) — италиялик кино режиссёри ва сценарийнавис. Иккинчи жаҳон урушидан кейин Европа киносига юзга келган нео-реализм оқимининг йирик намояндаси.

Яхши режиссёр бамисоли Колумб. У Американи кашф этишни орзу қилади, аммо қўл остидаги жамоаси уни ортга қайтаришни истайди.

Барча ўз тасаввурларида ҳаёлий дунёда яшайди... Чунки биз ҳаёт ҳақидаги шахсий тасаввурларимизни ҳақиқат сифатида қабул қилишга ўрганиб қолганмиз. Бошқалардан фарқим шундаки: мен ҳаёлар дунёсида яшаётганимни яхши билман. Тасаввур оламида ижодкор учун эркин парвоз қилиш имкони берилгани менга илҳом бағишлайди.

Мусаввир ўз тасаввур олами ва атрофидаги ҳаёт ўртасида воситачидир.

Дўстларим кўп бўлса-да, барибир ўзимни ёлғиз ҳис қиламан. Чунки ички дунё мен учун ташқисидан кўра муҳим.

Кўнгли кўзи

Диснейда шубҳасиз, энг яхши актёрлар ишлайди. Чунки у ёмон актёрлар билан муроаса қилишга мажбур эмас. Учиргичини қўлига оладию ишдан озод қилади.

Филм бу — зерикарли саҳналардан холи бўлган ҳаёт акси.

Альфред ХИЧКОК (1899-1980) — британиялик кино режиссёри, продюсер ва сценарийнавис. Кинода Триллер жанрининг асосчиларидан бири.

Мени хавотирга солаётган қўрқинчли ҳаёллардан қутулишнинг ягона йўли — улар ҳақида филм сура-тга олиш.

Ўз йўлинг, ўз услубингни топиш — бу ўз-ўзингта тақдир қилиш демаскир.

Филм нима ҳақиқатининг режиссёрдан сўраш рассом-га картинасида тасвирланган оламлар қандай таъмига эгаллиги тўғрисида савол бериш билан баробар.

Жан-Люк ГОДАР (1930) — француз кино режиссёри, танқидчи, актёр ва сценарийнавис. Европа киносига ўтган асрнинг 60-йилларида кириб келган "янги тўлқин" ижодкорларидан бири.

Қино — бу санъатнинг болалиги. Бошқа ижод турлари улғайиб бўлган бир пайтда киносининг тили эндигина қичиб, улар каби сўзлашни ўрганмоқда... Шу боис кино ҳали ўз беғуборлигини йўқотмаганига ишонса бўлади.

Биз гулхан қандай ёқилишининг унутиб қўйдик. Барча ил-тижолар хотирамиздан ўчиб кетган. Аммо ўрмон қаердалиги ҳали ёдимизда.

Қино тафаккур қилиш учун яратилади. Шу боис ёмон фильмлар гоҳида яхшиларига қараганда кўпроқ мулоҳазага чорлайди.

Француз киносига раҳимм келди. Чунки унга доимо пул етишмайди. Америка киносига эса гоёнинг танқислигига ачинаман.

СОҲИБҚИРОН ХИЁБОНИДАН МУСТАҚИЛЛИК МАЙДОНИГАЧА

Амир Тему́р бобомиз номидаги хиёбонга борсам кўнглимдан ажиб ҳислар уйғонади. Бу сафар ҳам шундай бўлди. Соҳибқирон хайкали пойида турибману кўз олдимдан шонли тарих ўтаёттир. Рўпарамдан эса қуёш тобора кўкка кўтарилмоқда. Гўёки қуёш от устида юрт кезаётган Тему́р бобомиз йўлини ёритиш учун ортидан эргашиб юргандай. Аслида ҳам шундай жаҳонгир бобомиз бунёд этган давлатда адолат қуёши юртнинг ҳар қарич ерига бирдек нур сочди. Тинчлик ва озоишталлик ҳукм сурди. Самарқанд ҳақиқий маънода илм пойтахтига айланиб, юрт узра маърифат нури порлади. Бу нурдан баҳра олиб улғайган авлод эса вақт ўтиб, забардаст чинорга, элнинг суяч кўрғонига айланди. Бизнинг бобокалонларимиз — Алишер Навоий, Заҳириддин Муҳаммад Бобур ва Мирзо Улугбек каби сиймолар Тему́р бобомиз асос солган маърифат мактабининг мангу сўнмас машъалаларидир.

Шундай ўйлар билан Соҳибқирон бобомиз хайкалига қарасам, ул зот янада салобатли кўринади. Абдий гурур ва адолат тимсоли бўлиб турибди.

Аждодлар билан ҳақли равишда фахрланамиз. Айни пайтда биз уларга муносиб бўлаётганимиз, деган савол туғилади. Жавобни доим ён-атрофимдан, ўзимдан, тенгдошларимдан топишга уринаман. Тан олиш керак, биз аждодларга муносиб ворис бўлишга қанча уринмайлик, улар ёшлик чоғида қўлга киритган ютуқлари ёнида бизнинг ҳаракатимиз арзimasдай кўринади. Тагин ана шу қоникмасликда ҳам ҳўкмат бордир, деб ўйлайман. Айниқса, ҳозирги мафқуравий журужлар авж олган замонда миллий қад-

риятларни асраб-авайлаб, боболар ҳўкматига қўлоқ тутиб, уларнинг йўлидан юришга интилиш ҳам катта мардлик ва иқтидор талаб қилади. Зеро, бугун дунёнинг қай томонига қараманг, ўзлигидан кечиб, “оммавий маданият” жазавасига тушганларни кўрасиз. Ушалар сафига менинг юртдошим, фарзандим қўшилиб қолмасин, деб қайғурамыз. Айни пайтда “оммавий маданият”нинг тузоғидан адолат қуёши юртнинг ҳар қарич ерига бирдек нур сочди. Тинчлик ва озоишталлик ҳукм сурди. Самарқанд ҳақиқий маънода илм пойтахтига айланиб, юрт узра маърифат нури порлади. Бу нурдан баҳра олиб улғайган авлод эса вақт ўтиб, забардаст чинорга, элнинг суяч кўрғонига айланди. Бизнинг бобокалонларимиз — Алишер Навоий, Заҳириддин Муҳаммад Бобур ва Мирзо Улугбек каби сиймолар Тему́р бобомиз асос солган маърифат мактабининг мангу сўнмас машъалаларидир.

Шундай ўйлар билан Сайлгоҳ қўчаси бўйлаб юриб Мустақиллик майдони етиб келганимни сезмай қолибман. Ортимга ўгирилиб қарадим. Шоду-хуррам юрган юртдошларим оралаб нигоҳим яна элимиз фахру гурурига айланган улўвўр сиймога тушди. Вужуд-вужудимни ажиб туйғулар қамраб олди ва қатъий ишонч ила олға қадам ташладим.

Боборавшан ҒОЗИДДИНОВ,
ёш ёзувчи

МУҚАДДАС БУРЧ

Она юртимиз номидан спортчи сифатида қарерга отланмайлик, тилимизда ҳам, дилимизда ҳам улўвўр бир шиор янграб туради: “Фидойинг бўлғаймиз сени, Ўзбекистон!”. Биз ёшлар мана шу ифтихор бахш этувчи даъват билан олға интиламиз.

Спортнинг яққакураш тури бўйича Туркия, Лондон, Ҳиндистонда ёшлар ўртасида ўтказилган спорт мусобақаларида фахрли уринларни эгалладим. Айни пайтда таштмлда — она юртим Қашқадарёдаман. Аммо оммавий ахборот воситалари, ижтимоий тармоқ орқали спортчиларимизнинг эришаётган ютуқларидан хабардор бўлиб бораман. Ҳар кунги бир хушхабар эшитаман. Яқинда Россия пойтахти Москва шаҳрида ITF “Moscow Open — 2017” халқаро турнирида юртдошимиз Оқул Омонмуродова бош совринни қўлга киритди. Қирғизистонда дзюдо бўйича ёшлар ўртасида ўтказилган Осиё чемпионатида Ўзбекистон терма жамоаси аъзолари 2 та олтин, 5 та кумуш, 3 та бронза медал ҳамгарди. Лондонда ўтказилаётган пара-атлетика бўйича жаҳон чемпионатида эса паралимпиячиларимиз мусобақанинг дастлабки кунларидаёқ иккита медалини қўлга киритди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг яқинда бўлиб ўтган ёшлар қурултойидаги нутқида таъкидлаганидек, ҳар қандай ютуқ, ҳар қандай ғалабанинг замирида, аввало, меҳнат, қатъият, мардлик, жасорат мужассам. Демак, юрт равнақи йўлидаги машаққатли меҳнат, албатта, ўзининг муносиб баҳосини олиб қадр топомқда.

Бундан кўринадики, профессионал спортчилар сафи кундан-кунга кенгайишга Юртбошимиз томонидан соҳа равнақи йўлида кўрсатилаётган юксак эътибор билан яратилаётган барча шарт-шароитлар асосий сабаб бўлаёттир. Она Ватанимга, оқ ювиб, оқ тараб ўстирган, вонга етказган азиз халқимиз садоқат билан хизмат қилиш, кечани кеча, кундузни кундуз демай бизнинг келажагимиз, бахту саодатимиз йўлида заҳмат чекаётган улўвў элдошларимизга таянч ва суянч бўлиб яшамок — ҳар биримизнинг муқаддас фарзандлик бурчимиздир!

Гўзал РАҲМОНОВА,
Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти талабаси

ҲАЁТ ЗАВҚИ

Сурхондарё вилоятининг Шеробод туманида туғилган Дилмурод Рустамов болагидан расм чизишга қизиқди. Мактабни битирган бир-икки йил олий ўқув юртига киролмади. Шунда тумандаги фотоллабораторияда ишлашга қарор қилди. Бу ерда оператор сифатида плёнка билан ишлашнинг ҳадисини олди. Энди фоторассом бўлиш иштиёқи унга тинчлик бермай қўйди. Астойдил тайёрланиб, 2017 йили Миллий рассомлик ва дизайн институтининг “Амалий санъат” факультетига ўқишга кирди. Устозлари, марҳум ота-бола Ҳасан ва Андрей Файзиевлардан бадий фото сирларини ўрганди. Ўқиш даврида қатор фестивал ва танловлар совриндори бўлди.

Талабалик давридаёқ меҳнат фаолиятини бошлаган Д.Рустамов 2009 йилдан “Хўқўқ ва бурч” журнаида

фотомухбирлик қилди. 2012 йилдан буён “Инсон ва қонун” газетасида ишлаб, юртимиз ҳаётининг турли йўналишларидан фотоллавлар тайёрламоқда. Танлов ва кўргазмаларда фаол иштирок этади.

Пойтахтимиздаги Иқу Хирома халқаро Маданият карвонсаройида ёш ва изланувчан фоторассомнинг илк шахсий кўргазмаси очилди. “Ҳаёт завқи” деб номланган мазкур кўргазмада Д.Рустамовнинг етмишга яқин ишлари намойиш этилди. Унинг “Ҳаёт завқи”, “Бахтли болалик”, “Ёғду”, “Парвоз” каби суратларини мўҳлислар қизиқиб томоша қилишди. Илк кўргазма ёш фоторассом ўз фаолиятида катта ютуқларга эришишида пиллапоё бўлишига ишонамиз.

Ўз ахборотимиз

Ҳаётга мусаввир нигоҳи билан назар солиши учун ижодкор замон билан ҳамқадам бўлиши, халқ дардини, ўй-фикрларини ҳис қила олиши лозим. Баъзи томошабинлар назарида замонавий воқеликни оқ матога кўчириш мушкул вазифа бўлиб кўринмаслиги мумкин. Чунки мавзу аниқ, воқеа ва қаҳрамонлар кўз олдингда туради. Лекин бунинг учун биргина кузатувчан бўлишнинг ўзи етарли эмас. Рассом худди файласуф сингари чуқур мулоҳаза юритиши, ҳаётга теран, таңқидий нигоҳ билан қараши керак. Бу мамлакатимизда тасвирий санъат соҳасида изланаётган барча ёшларга дахлдор, деб ўйлайман.

кўргазмаларда катта авлод ижодкорлари билан бир қаторда намойиш қилиниб, муносиб эътироф этилмоқда. Бу жараида ёш ижодкорларни моддий ҳўжаддан қўллаб-қувватлаш масаласига жиддий эътибор қаратилаётгани кувонарли. Мўйқалам аҳлига ижодий устахоналар ажратилмоқда, кўргазмаларини ташкил қилиш, альбомларини нашр қилишга ёрдам берилмоқда. Энг муҳими — берилган ана шу имкониятлардан оқилона фойдаланишда.

Ҳаммаси ўз қўлимизда. Келажақда қандай ижодкор бўлишимиз ҳаракат ва интилишларимизга боғлиқ. Янги, ўзига хос ижодий ишлар яратмай ту-

ҲАММАСИ ЎЗ ҚЎЛИМИЗДА

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев бугун ёшларни мамлакатимиз ҳаётидаги етакчи қўчга айлантиришдек юксак ва оламшумул мақсадни қўзлаганини барчамиз юрак-юракдан ҳис қилмоқдамиз. Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг ташкил этилиши, албатта, ёш ижодкорларни ҳам бирлаштириши лозим. Агар бир ёқадан бош чиқариб ҳаракат қилсак, Президентимиз куйиниб айтган қўп муаммоларни бошқаларнинг аралашувисиз ўз кучимиз билан бемалол ҳал қила оламиз.

Бугун мамлакатимизда ёш рассомлар учун кенг йўл очилган. Нафақат республика, балки халқаро миқёсдаги кўргазмалар, фестивал ва танловларда иштирок этиш имконига эгамиз. Асарларимиз нуфузли

риб, санъат оламида ўз йўлимизни топа олмаганимиз аниқ. Ёшларнинг янги, замонавий руҳдаги изланишларига кенг йўл очишни мамлакатимиз раҳбарининг шахсан ўзи ёқлаганини ҳам унутмайлик. Бу биринчи навбатда замонавий тасвирий йўналишда изланаётган ёшларни илҳомлантириши лозим. Зеро, замонавий тасвирий санъатнинг асосий талаб ва мезонлари янги-янги ифода воситалари, ноанъанавий талқин ва услўбларни қўллаш билан чамбарчас боғлиқ. Умуман янгиликка интилиш — бугун ёш рассомларнинг асосий шиорига айланишини истардим.

Саидбек СОБИРБОВЕ,
ёш рассом, Миллий рассомлик ва дизайн институти ўқитувчиси

БИЗНИ БИРЛАШТИРГАН ТУЙҒУЛАР

Юртбошимизнинг Ватанимиз ёшлари қурултойидаги нутқи бизни қўп масалалар ҳақида фикрлашга даъват этаётти. Биз ёшимиз, юртнинг эртасимиз деймизу эрта учун қайғуриб яшаймизми ўзи? Ватан биз каби ёшлардан нима кутапти? Эл-юрт тақдирига дахлдорлик туйғуси нима? Ўз мустақил фикримизга эга бўлсак, ёт гоғлар таъсирига тушиб қолаётган ёшлар қаердан пайдо бўляпти?

Мустақил фикр, кенг дунёқараш ҳақида гап кетса, сўз айланиб китобхонликка боғланади. Умрида қўлига китоб ўшламаган, ўқимаган киши қандай дунёқарашга эга бўлиши мумкин? Мамлакатимизда китобхонлик маданиятини шакллантириш, ёшларни мўтолаага қизиқтириш борасидаги саъй-ҳаракатлар таҳсинга лойиқ. Аммо халқимизда қўш уясида қўрганини қилади, деган гап бор. Боланинг китобхон бўлиб тарбияланишида ота-она, оилавий китобхонлик муҳити муҳим.

Болалагимда китоб дўконлари бу қадар қўп эмас, мактабимиз кутубхонаси ҳам анчайин қашшоқ эди. Аммо оиламиздаги муҳит, ота-онанинг китобни асраб-авайлаб ўқиши бизда ҳам мўтолаага қизиқиш уйғотарди. Байрамлар ёки туғилган кунимизда улар, ал-

батта, китоб совға қилишарди. Ёшим улғайиб, кутубхонадан китоб олиб келадиган бўлганимда ҳам олдин катталар ўқиб бўлмагунча ўша китоб қўлимга тегмасди... Чунки, бизнинг уйда ҳамма китобхон эди.

Ортимизда китобхонликни кенг тарғиб қилиш мақсадида “Энг китобхон мактаб”, “Энг китобхон маҳалла”, “Энг китобхон оила” каби танловлар ўтказиш, голибларнинг рағбатлантирилиши яхши гап, албатта. Аслида яхши китобни ўқиб, мўтолаа завқини туйган, асар қаҳрамонида ўзини топган инсонга ҳеч қандай муқофотнинг зарурати бўлмаса керак! Ахир у китобни ўзининг фойдаси учун ўқийди-ку! Лекин интернетга ружу қўйган, ундан тўғри фойдалана олмай, ижтимоий тармоқларга боғланиб қолаётган болаларда шу йўсин китобга меҳр уйғотиш ҳам яхши фикр.

“Ижод” фонди ҳомийлигида ҳар йили Республика ёш ижодкорлар семинари иштирокчиларининг китобларни қўп минг нусхада чоп этилиб муаллифларга қалам ҳақи ҳам берилди. Нашр этилган китоблар республика бўйлаб тарқатилиб, ҳар бир қондон, овулларга етиб боради.

2016 йилда шундай бахтга муяссар

ТЕМУРБЕКЛАР АВЛОДИМИЗ

Президентимиз мамлакатимиз ёшларининг қурултойида сўзлаган нутқида республикамизнинг барча ҳарбий академик лицейларига бундан буён “Тему́рбеклар мактаби” номи берилишини алоҳида таъкидлаб ўтди. Бу хушхабар ҳарбий соҳа ҳодими бўлганим учун ҳаммадан ҳам кўра мени хурсанд қилди. Буюк давлат арбоби ва саркарда Соҳибқирон Амир Тему́р бобомиз Ватанга садоқат, эл-юртни ардоқлаш, мардлик, фидойилик ва адолатпарварлик каби юксак ғазилатларда ҳамиша ёш авлодга ўрнак бўлиб келган. Юрт учун қўқсини қалқон қилишга бел боғлаган ёвқур йигитларни тарбиялаб, ҳарбийлик ҳаётига йўлланма берувчи мактабларнинг шундай номланишида катта ҳўкмат бор. Биз дунёга доғруқ солиб яшаган, оламга омонлик тилаб, адолатли байроқ каби тутган аждодларимиз билан фахрланамиз. Миллий ўзликни англаш, энг аввало, кимларнинг насли эканимиз, ота-боболаримиз қилмиги, улар қандай инсон бўлганларини билишдан бошланмай-димми?!

Қурултойда қатнашган йигитларни Юртбошимиз яна бир янгилик билан қувонтирди. Мамлакатимизда турли соҳа ва тармоқларда юксак натижа ва ютуқларга эришаётган фидойий йигитларни тақдирлаш мақсадида “Мард ўғлон” давлат муқофотининг таъсис этилиши билими, ташаббускор, ғайратли ўғлонларни эл ичра эътироф этилишига замин яратяди. Бу ишонч ҳам рағбат сифатида ўғлонларимиз кучига-

куч қўшади. Янги зафарларга ундайди.

Маърузада ёшларнинг уюшмаган қисми билан алоҳида иш олиб бориш лозимлигига урғу берилди. Тўғри, одатда кундалик ташвишларга ўралашиб, атрофимиздагилар нима иш билан шуғулланаётганига унчалик ҳам эътибор беравермаймиз. Бепарволигимиз оқибатида ёнимиздаги дўстимиз ёки қариндошимиз боши берк йўлга кириб кетаётганини вақтида англамай қоламиз. Иқтидорини кўрсата олмаётган, тенгдошларидан ажралиб қолган ёшларни спорт ва жисмоний тарбия билан шуғулланишга жалб этиш, ижодий тўғаракларга қизиқтириш бўйича таклифлар ҳам муҳим аҳамиятга эга. Бу биздан атрофимиздагиларга янада эътиборли бўлишимизни талаб этади.

Қурултойдан катта таассурот, зўр ҳаяжон ва бир олам режалар билан қайтдим. Мактаб, касб-хунар коллежлари ва академик лицей ўқувчилари иштирокида намунали ҳарбий хизматчилар билан учрашувлар ўтказиш, ватанпарварлик руҳидаги бадий ва ҳўжжати филмлар намойишини уюштириш, ҳарбий соҳага доир янгиликлардан уларни хабардор этиб боришни ўйлаб қўйдим. Бу каби тадбирларимиз бўлажак Ватан ҳимоячиларининг ҳарбийлик ҳаётига қизиқишини оширади, танлаган касбларига катта ишонч билан кириб қолишларига замин ҳозирлайди.

Ақбар АҲМЕДОВ,
Ёшлар етакчиси, ҳарбий хизматчи

ЗОМИН МАВЖЛАРИ

Қалбим қўшларига қувончим қанот,
Зомин заминига қўймоқда қадам.
Бизнингда бахтлиман, биттаман баёт,
Ён дафтар қўлимда, дилқашим қалам.

Мусаффо осмонинг болиши узра
Заҳматкаш булутлар олганда ором.
Оғиб бўсагина интиқ қир-адир,
Шабнамда юз ювган майсан дилором.

Қадим қасидадек қадрдон, қутлўв
Сойларинг нафаси, шаршара саси.
Ҳар майса-ғиёҳнинг улўвўдан-улўвў,
Шеър тинглар, мўътабар обу ҳавоси.

Улўвўлар сиймоси сенда яширин,
Биздан-да бахтлироқ шу гулу райхон.
Балки ҳув арчага шивирлаб сирин,
Дардини тўққандир Ҳамид Олимжон.

Шароф ота битган меҳр, ашъорин
Қўшиқ қилиб қўйлар ҳув митти булбул.
Яна не буюқлар васлу дийдорин
Қўмсаб, қўчоғинга келган бу қўнгил.

Илҳом қанотида этилман парвоз,
Ёшлик сурурига тўлган митти жон.
Не-не шоирларни қашф этган устоз —
Менга оқ йўл тила, Зомин, жонажон.

Зилола ТОШЕВА,
Зомин семинари иштирокчиси,
Бухоро вилояти

БАРЧАМИЗ МАСЪУЛИМИЗ

Инсон ҳаётига таҳдид солувчи офатлардан бири ёнғин. Айнан шу офат туфайли бутун дунё бўйлаб йилига қанчалдан-қанча одам бошпанасиз қолади, соғлиғидан ажралди. Айни пайтда ёш мавсумида бу талофотнинг кўрсаткичи янада ошади. Чунки зам олишти, сайру саяхат чиққан ҳамюртларимиз беҳиётёр олов билан боғлиқ хизматларга эҳтиёж сезади. Ана шунда фуқаролар ёнғин хавфсизлиги қоидаларига албатта эътибор бериши зарур.

Ишлаб чиқариш корхоналари ва ташкилотларда содир бўлган ёнғинлар эса иқтисодиётга ҳам катта зарар етказиши. Бундай ҳолатларга йўл қўймаслик учун ҳар бир фуқаро олдийгина ёнғин хавфсизлигига қарши фаол кураш олиб боришлари лозим бўлади. Шунингдек ёнғин турган газ ва электр печларини уйда қаровсиз қолдирилмаслик ёвд ёш болаларга ишониб топшириш ҳам хавфсизлигимизга таҳдид солувчи омиллардан эканлигини унутмайлик. Кузатишлар шунини кўрсатмоқдаки, қўпнча болаларнинг ёғзи таътилда беқор юришлари, ёки куриган ўт-уланларни эрмак учун ёқишлари ҳам ёнғинга сабаб бўлмоқда. Ана шундай лоқайдлик туфайли эса ёнғин билан боғлиқ янчалик воқеалар ўз бермоқда. Зеро, ҳеч ким фарзанининг ёки ақилларининг ёнғин туфайли ногирон бўлиб қолишини ёки ҳаётдан бевақт кетишини истамайди.

Ҳар бир фуқаро кундалик турмушида ёнғин хавфсизлиги қоидаларига риоя қилса турли офатларнинг олди олинган бўларди. Зеро, ҳалқимиз ўт балосидан асрасин, дея беғиж айтилмайди.

Р.ДАВЛЯЕВ, Б.МАДУМАРОВ,
Ёнғин хавфсизлиги хизмати ҳодимлари

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва “Ижод” жамоат фонди уюшма аъзоси

Олқор ДАМИНнинг

вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР
УЮШМАСИ

ҲОМИЙ:
“МАТБУОТ ТАРҚАТУВЧИ”
АКЦИЈАДОРЛИК КОМПАНИЈАСИ

Сайтмизга ўтиш учун QR-коднинг
телефонингизга орқали сканер қилинг.

O‘zbekiston
adabiyoti va san’ati

Манзилимиз: Тошкент — 100083, Матбуотчилар қўчаси, 32
Қабулхона — 233-52-91
Котибият — 233-49-93

Таққид ва адабиётшунослик бўлими: 233-58-86
Ижтимоий ҳаёт бўлими: 233-57-42

Санъат бўлими: 233-56-40
Назм ва наср бўлими: 233-58-60

Бош
муҳаррир
Сирожидаин
САЙИД

Тахририятга келган қўлаъмалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.
Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи муҳаррир — Барно СУЛТОНОВА
Саҳифаловчи — Зафар РЎЗИЕВ

«ШАРҚ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси.
Босмахона манзили: Буюк Турон қўчаси, 41-уй.

Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 23.22

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 26.11.2014 йил 0283-рақам
билан рўйхатга олинган. Адади — 3533. Буюртма Г — 782. Ҳажми — 3 босма табоқ А-2.
Нашр кўрсаткичи — 222. Ташкилотлар учун — 223. 1 2 3 5 6

ЖУМА ҚУНАЛРИ
ЧИҚАДИ.

СОТУВДА НАРХИ
ЭРКИН.

ISSN 2181-614X

9 772181 614000